

Антологија

СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Антологија
СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Јован Стерија Поповић

ПОКОНДИРЕНА ТИКВА

„Антологија српске књижевности“ је пројекат дигитализације класичних дела српске књижевности Учитељског факултета Универзитета у Београду и компаније Microsoft®

Није дозвољено комерцијално копирање и дистрибуирање овог издања дела. Носиоци пројекта не преузимају одговорност за могуће грешке.

Ово дигитално издање дозвољава уписивање коментара, додавање или брисање делова текста. Носиоци пројекта не одговарају за преправке и дистрибуцију измењених дела. Оригинално издање дела налази се на Веб сајту www.ask.rs.

2009.

Јован Стерија Поповић

ПОКОНДИРЕНА ТИКВА

Садржај

ПРЕДСЛОВИЈЕ	4
ДОДАТАК.....	5
ДЈЕЈСТВО I	7
ДЈЕЈСТВО II	26
ДЈЕЈСТВО III	42

ПОКОНДИРЕНА ТИКВА (ВЕСЕЛО ПОЗОРИШТЕ У ТРИ ДЈЕЈСТВА)

Пречестњејшем господину
САМУИЛУ МАШИРЕВИЧУ
архимандриту С. Георгиевском,
свом предрагом пријатељу
посвећено

Кад би моја књига била
Љупка, кано лице твоје,
И сву скромност у се влила,
Која краси прави твоје,

Кад би моја књига била
Чиста, кано срце твоје,
Кад би сладост прибавила,
Коју носе речи твоје, —

Јамачно би иста важност
Читатеља њу достигла,
Коју дјела твоји сјајност
Јест пред светом себи дигла.

Што мом слогу недостаје,
Нек попуни твоје име,
Често крин и чичку даје
Цену кад се дружи с њиме.

ПРЕДСЛОВИЈЕ

Шта су ови наши списатељи наумили? (*чује се глас у друштву, гди се карте деле, или чаше цеце, или се уз музику игра*). Не даду нам ни данути, него књигу за књигом. Какво је опет ово чудо: Покондирена тиква! — Покондирена тиква, господо моја, јест тако завомо весело позориште које сам ја долу нижајше потписани сочинити шчастије имао за вашу, ако соизволите читати, како ползу, тако и забаву. — „Забаву? Ха, ха, ха! — То ће бити унтерхалтунг? Хи, хи хи!“ — Ја знам, моја високопочитајема госпоже, да би пет пути више прену. мераната имао да сам објавленије на какав всеопшти бал издао него на Покондирену тикву, али што ћу: кад ме је строга судбина на књигописање опредјелила. — „Господин списатељ, немојте ви бити тако оштрљатоносати, зашто ако вас почнемо ми, *salva venia*, жене критизирати, нећете се знати ни ви, ни ваша књига; јер ми ако и на бал одлазимо, опет зато памет не губимо.“ — С опроштењем, госпоже, моје намјереније није било вређати, јер ја сам научио разлику правити између црног и белог; али опет ми зато, госпоже, замерити не можете што велим да је увек боље читати какву полезну књигу него на бал ићи; јер се на балу много против состава тјела чини, тамо се преко мере игра и скаче; не спава се целу ноћ, богзна шта се јошт догодити може, које неугодности човека при читању какове књиге отњуд напасти не могу. — „Господин ферфасер!“ — „На служби, фрајлице!“ — „Једну реч на уво: Али, *um Gotteswillen*, г. ферфасер, шта су вам девојке и жене скривиле, те толико на њи атакирате? Тако сте нас у пређашњем вашем дјелу напали с Јелицом, а сад нам опет Фему представљате. Тко вас је поставио арендатором? Ви знате како је и вама кад вам ко ваша сувопарна сочиненија критизира. А што на моду вичете, сами се издајете да вам је плитак мозак, јер кад би се и ви сад онако обукли као што се ваш дед носио, шта мислите, да л’ би вам се и врапци смејали?“ Моја лепа фрајлице, жао ми је што сте мене ради та ваша мала устанца заоштрили. Ја на моду нимало не вичем, него на злоупотребленије, на претеривање или, како ви зовете *Übertreibung*. То је, фрајлице, оно што се искорењавати мора и што ја опорочавам, а не мода. Што се пак Јелице и Феме тиче, и ту ми замерити не можете, јер ја чиним моју дужност. Видите, фрајлице, ја дођем на пример к вама на посјешченије, ви ми тако почнете уши набијати како вас је шнајдер преварио, није вам начинио аљину по последњем журналу. Како се онај и онај грубо показао, у комплименту два прста фалио од мере; како је нека другарица на балу намештала локне, у игри изгубила такт, и овакове ствари тисућама. На овакав разговор шта знам друго радити, него смејати се, а смејати се без вас, било би од мене грубијанство; морам и вас, као што ви зовете, унтерхалтовати, и тако унтерхалтујући вас и преповедајући што сам којегде чуо и видио, изилази Покондирена тиква. Је л’ тако, господична?

У Вршцу, 1830.

Ваш

слуга,

Сочинитељ

ДОДАТАК

Дјело ово, као што се горе види, сочињено је било године 1830, тако после Лаже и паралаже; но из тога највише узрока није се на свет издати могло, што је Ружичић такову ролу играо, која би гдиком зазорна бити могла. Да би пак дјело ово — какво је такво је — у мраку не лежало, предузео је сочинитељ Ружичићу невинију ролу дати, и то у време кад је нечајном жалошћу оптерећени дух свој с отим разгалити мислио. да ли накаламљени Ружичића карактер свом тежењу одговара, не знам; то знам да не би позориште ово без дјејства остало кад би могућно било првобитну му ролу задржати. Најпосле, да не помисли тко да ми је сцена, која се у Родољупцу од Г. Чокерљана издатом шечатана наоди, ко измени овој повод дала, јер је и она из мога пера проистекла.

У Вршцу, месеца септемврија 1837.

Ј.С.П.

ЛИЦА:

ФЕМА, богата удовица

ЕВИЦА, њена кћи

МИТАР, Фемин брат

АНЧИЦА, служавка

ЈОВАН, шегрт

САРА, чанколиза код Феме

СВЕТОЗАР РУЖИЧИЋ

ВАСИЛИЈЕ

ДЈЕЈСТВО I

ПОЗОРИЈЕ 1.

ФЕМА и ЕВИЦА

ЕМА: Једанпут за свагда, ја нећу да си ми таква као што си досад била.

Какве су ти те руке, какав ти је образ испуцан и изгрђен, канда си од најгоре паорске фамилије. Опет ти кажем, девојко, ја оћу ноблес у мојој кући.

ЕВИЦА: Али забога, мајко, није ли ме и покојни отац учио да није срамота радити?

ФЕМА: Шта твој отац, он је био, да ти кажем, простак, није разумевао ни шта је шпанцир, ни шта је журнал. Зато је бог створио пединтере да они раде, а ми да држимо у једној руци звонце, а у другој лепезу.

ЕВИЦА: Ја сам и код ује радила.

ФЕМА: Твој уја... Јес' чула, како те није срамота тако што говорити! Какав уја? Немаш ти никаквог од рода чизмара.

ЕВИЦА: Зар он није ваш брат?

ФЕМА: Девојко, ти ваљда ниси сасвим изгубила мозак. Ни толико не можеш да расудиш да он мој брат бити не може. Ко је јошт видио да ја овако у бело обучена пођем с њиме издртим, и јадним; црне му се руке, никаква резона не зна,... видиш, и сама се од њега гадиш.

ЕВИЦА: Није тако, мајко.

ФЕМА: Каква мајка, ваљда ми није седамдесет љета! Зар ти ниси чула да кћери кажу својој матери мамица?

ЕВИЦА: Али кад сам се тако научила.

ФЕМА: То те је научио тај твој уја и други њему подобни; но ја теби кажем, девојко, учи се по моди говорити ако мислиш да останеш моја кћи.

ЕВИЦА: Мени је уја...

ФЕМА: Опет она уја? Јесам ли ти казала једанпут да он нама не може бити род? Шта ћеш код њега, да му переш судове? Погледај какве су ти руке, кукавицо, канда си најгора паорентина. Нек најми слушкиње ако је рад имати послуге, а не да му ти диринџиш.

ЕВИЦА: Он ме нигда није терао радити, али ја сама имам вољу.

ФЕМА: Ето ти, исти отац! Тако је и он имао то лудило у глави да ради, па да ради. Нити мари какве се аљине носе; нити како се господа унтерондлују. Иди, кукавицо, на огледало, погледај се каква си, стојиш као ступа, без мидера и неутегнута.

ЕВИЦА: Ја не могу мидер да трпим, кад се заптијем у њему.

ФЕМА: Така дрнда и не може, него које су добро воспитане. *(Затеже се.)* Ја могу, видиш, а теби је тешко.

ЕВИЦА: Кад се стегнем, морам да стојим као укопчана, не могу да се сагнем, нити што да приватим.

ФЕМА: И не треба, зато ти стоје два пединтера за леђи, нек они раде.

ЕВИЦА: А зашто ми је бог дао руке?

ФЕМА. Видиш да си мућурла: да се белиш, да се китиш, да чешаљ намешташ како ти је воља, зато је бог nobлесима руке дао, а не да вуку плут. *(Дува у прсте.)* Не знам, не знам како ћу те воспитати: француски не знаш, не знаш правити компламенте, а колика си; сад те морам од азбуке репарирати.

ЕВИЦА: О, мајко, сад је доцкан.

ФЕМА: Ја знам, ал' ко би смео споменути док ти је отац био жив? Он друго није знао него да тече, да седи код куће, као баба, не марећи ни шта је то пукет, ни шта је кокет. Ево, новаца је оставио доста; али шта то помаже кад је оставио после себе краву. Богзна шта би од мене било, да нисам од природе на господство створена. Но јошт није доцкан, моја лепа Евицкен, само се ти на мене угледај, пак се можеш јошт колико-толико поправити.

ЕВИЦА: *(Ах, боже, шта ће јошт од мене бити?)*

ПОЗОРИЈЕ 2.

ВАСИЛИЈЕ, ПРЕЂАШЊЕ

ВАСИЛИЈЕ: Добро јутро желим, мајсторице.

ФЕМА: Каква је ово свиња? (*Чепећи се.*) драги мој, где си ти тај епикет научио да у собу ноблеса уђеш без куцања, без компламентa? Знаш ли ти да могу тако на пединтере повикати да те чак на сокак истерају?

ВАСИЛИЈЕ: Ја не знам шта ви говорите, мајсторице.

ФЕМА: Рифтик, рифтик, он неку мајсторицу тражи.

ВАСИЛИЈЕ: Шта је то? Евице, шта је твојој матери?

ФЕМА: Драги мој, ово није Евица, ово је фрајла мамзел. Код ноблеса се не говори ти, него милостива госпођа.

ВАСИЛИЈЕ: Забога, гди сам ја?

ФЕМА: Ти си кућу помео, драги мој. Ти си може бити тражио просте људе, пак си дошао код ноблеса.

ВАСИЛИЈЕ: Та ја нисам луд; колико сам пута долазио док је још и покојни мајстор живио.

ФЕМА: Рифтик, опомињем се, кад је тео за пединтера стати.

ВАСИЛИЈЕ: Какав пединтер, кад сте ми обећали Евицу?

ФЕМА: Шта, мамзел теби обећала? То је гурбијанство. Јокан, Јокан, кумте писли хер, вирфте гурбијана хинауз.

ВАСИЛИЈЕ: Та немојте се шалити, мајсторице, него ја сам дошао да питам какве ћемо аљине за Евицу.

ФЕМА (*подбочи се*): Молим те, кажи ми, с ким мислиш ти да говориш?

ВАСИЛИЈЕ: Зар ви нисте Фема, покојног мајстор Пере опанчара жена?

ФЕМА: Ја опанчарова жена, у ови аљина опанчарица? Ах, саме даске морају од жалости плакати!

ВАСИЛИЈЕ: Али забога, колико сте ме пута назвали вашим зетом?

ФЕМА: Ти мој зет, с овим издртим лактовима? Сад ће ме сместа грозница уватити.

ВАСИЛИЈЕ: Али забога, мајсторице...

ФЕМА: Та триста те врага однело, нисам ти ја никаква мајсторица... Таки ми се вуци испред очију, немој ми смрадити собу с твојим аљинама.

ВАСИЛИЈЕ: Слатка мајсторице...

ФЕМА (*увати га за руку*): Марш из моје куће, тражи мајсторице код твога оца, а не код ноблеса. Ух! (*Наједанпут га пусти.*) Ух! усмрдила сам руку (*дува у руку, пак је после брише марамом*), сад је морам три дана прати, док је опет у ноблес доведем.

ВАСИЛИЈЕ: *Мајсторице*, то није лепо од вас.

ФЕМА (*полети на њега, пак се опет тргне*): Вуци се, кад ти кажем, из моје куће, или ћу тако пандуре дозвати.

ВАСИЛИЈЕ: Нисам се надао да ћете ме с пандури терати.

ФЕМА: С пандури, дакако, с пандури се терају они који чест ноблеса дирају. (*Евици.*) Шта си стала, те га не тураш из собе.

ЕВИЦА: Али, слатка мајко, ово је наш Васа.

ФЕМА: Наш Васа, паорска траго! Оћеш да се љубиш с њиме? (*Василију.*) Напоље се вуци!

ВАСИЛИЈЕ: Забога, мајсторице, имате ли душе?

ФЕМА (*пође, пак се тргне*): Ух, што не смем да му се приближим, да га сама истерам. Али чекај, безобразник! (*Узме лепезу, па га почне с њом турати.*) Напоље из моје куће!

ВАСИЛИЈЕ: Слатка мајсторице, само још једну реч.

ФЕМА: Кест машир, марш! (*Истура га.*) Безобразник један, опоганио ми лепезу. Сад је морам поклонити Анчици.

ЕВИЦА: Ах!

ФЕМА: А шта ти ту уздишеш? Паорентино, повела си се за којеким, па и не гледаш шта је нобл. На мене гледај, ако мислиш да штогод буде од тебе, а не на којекакво ђубре.

ПОЗОРИЈЕ 3.

САРА, ПРЕЂАШЊЕ

САРА: Службеница, службеница, како сте? Аа, ту и фрајлица, драго ми је, драго ми је, хибшес ксхтл! Лепе очице, глатки образи, смеђа коса, хипш, хипш! Ви кец фрајлице, ви кец?

ЕВИЦА: Опростите, ја нисам кец.

САРА: Ха, ха! Ја немецки питама како се находите.

ФЕМА: Не зна вам та ништа, невоспитана је као крава.

САРА: Аа, ништа, ништа, доста су воспитани, јошт су млади; прекрасно, прекрасно, то ми је драго. *(Поклони се.)* Јуче сам била код госпоје Мирковичке на ручку, то је штогод прекрасно, од свега доста, али сарму што је имала, нисам јела скоро, пак срнећи черек и штрудла, то је штогод коми фо! Токајер је тако био красан, ја га нисам скоро пила; пак опет кафа, шећера сувише. Ту сам и Финеску повела, о бештија једна, и она се баш добро частила, пак најпосле заспала под асталом. Вичем ја: Финеска, Финеска,... једва сам је пробудила; то вам је мопс, да се не може исказати: волим њу него најбоље печење. Пак како сте ми, како сте ви ручали?

ФЕМА: Мико фо!

САРА: Драго ми је, без друштва то најбоље није баш могло бити. Друштво вам је особито при ручку нужно. Оно се разговара, оно се шали, а највише прави апетит.

ФЕМА: Данас узимама чест ајнодловати вас на ручак.

САРА: Благодарим, благодарим! Немојте се само с млогим трудити; ја сам с најмањим задовољна: мало супе и једно парченце риндфлајша.

ФЕМА: Мико фо!

САРА: Али само да је дебело; то је куриозно да ја све дебело милујем, али риндфлајш особито, само ако је добар сос.

ФЕМА: То код мене мора увек бити мико фо!

САРА: Драго мије, драго мије, то је за мене доста. Јошт кад би било мало сарме, то ми је остало у души јошт од госпоје Мирковичке, а и ајнгемокц не шкоди; а печење, а, то даје апетит вину. Рихтиг, мало нисам заборавила торту, то сам баш сама мислила

месити; то је особито јело, јошт ако ће после конфект доћи. Кафа раствара све, даје добро скувати, особито женским персонама.

ФЕМА (*окренута огледалу*): Мико фо!... Мико фо!

САРА: А, нове локне! Рихтиг!... По последњем журналу! Шармант, ала бонер!...

ФЕМА: Ово су из Париза, бечке ништа не ваљаду, а мој је пасион, знате, да ми је све француски.

САРА: Хипш! хипш! Ово нема јошт ниједна код нас, шармант! Нек се зна која је госпоја од Мирич.

ФЕМА: Кажите ми, молим вас, како ћемо ову моју девојчурку на ноблес подићи? Стоји ми као кост у грлу.

САРА: А, мамзел, њојзи ћемо једног лепог младожењу наћи од велике фамилије; ун шапо, што каже Француз.

ФЕМА: Зна вам та шта је шапов, или капов; она се држи свога паорлука, што је од оца примила, као пијан плота.

ЕВИЦА *изиђе напоље*.

ФЕМА: Ето, видите, сад да не свиснем од једа. Друга би начинила компламент, а она...

САРА: Ала бонер! То ће бити мамзел, што ће се пара тражити. Верујте ви мени, мадам, у Паризу неће бити такве. Имате ли вољу удати је?

ФЕМА: То је моја једна жеља; али, знате, да ми је какав ноблес!

САРА: О, та chère, имам вам једног младожењу, то вам је младожења, у Паризу нема таковог. Спуштајте само: он је од карактера филозоф.

ФЕМА: Вилозов? Ах, молим вас, гледајте, настајавајте, само да би се у њу заљубио; ах, то ће бити нобл! Настајавајте, молим вас.

САРА: Très volontiers! Он ће њу воспитати, он ће њу нобилитирати; он ће је начинити као памук.

ФЕМА: Ах, како ће то лепо бити кад пођем ш њим у шпацир, како ће сваки за мнош погледати. (*Чепи се.*) да, да, ја ћу бити на десној страни.

САРА: То ће бити шармант, то ће бити коми фо... А гле, моја Финеска, о бештија једна, да се само не изгуби; ја је морам ићи тражити. Дакле, ја ћу зацело доћи на ручак, немојте се ни најмање сумњати, ја нисам нигда у том моје грубијанство показала.

Остала би код вас до подне, но извините ме, моја Финеска... то вам је мопс, ни француски краљ нема таковог... Службеница, службеница... препоручујем се.

ФЕМА: Службеница.

(САРА отиде.)

ФЕМА: То је жена! Како говори француски, канда јој се језик опаризио. Како оно рече? Аха! Коми фо!... (Виче.) Евицкен, Евице!

ПОЗОРИЈЕ 4.

ЕВИЦА, ПРЕЂАШЊИ

ЕВИЦА: Ево ме, мајко!

ФЕМА: Опет она „мајко“; чујеш, девојко, немој ме једити! Каква мајка? Гледај ме у образу, мислили би људи да сам ти млађа сестра. Учи се по моди говорити: мамице, мамицхен, или ако ћеш сасвим француски, мама, а немој довека бити паорка, као твој ујак... Чујеш, Евице, да ти јошт једну кажем. (Узме је за руку.) Сад треба да се свега оставиш; на род да заборавиш, и само твоју срећу да гледаш. Сутра ће те један први вилозоф просити.

ЕВИЦА: Филозоф!

ФЕМА: Дакако. Него сад иди, па се набели и нарумени, да би се пређе у тебе заљубио, разумеш ли?

ЕВИЦА: А мој Василије?

ФЕМА: То је несрећа! Ја јој говорим о првом господину, а она оће свињара. А нећу се ја много ту с тобом резонирати. Кажи коми фо!

ЕВИЦА: Шта је то коми фо?

ФЕМА: Таки кажи коми фо, или ће ти пући одма глава.

ЕВИЦА: Коми фо!

ФЕМА: Ако сваки дан двадесет реди не чујем од тебе ову реч, ниси моја кћи. Нећу ја непотковану краву да имам, него девојку од моде.

ПОЗОРИЈЕ 5.

АНЧА, ПРЕЂАШЊЕ

АНЧА: Мајсторице!

ФЕМА: Каква је ово свињаруша! С њом није вредно ни разговарати. *(Пређе к огледалу, и почне намештати косу.)*

АНЧА: Мајсторице!

ФЕМА: Ух, мора човек у несвест да падне. *(Седне на столицу.)*

АНЧА: Мајсторице, шта ћемо за ручак?

ФЕМА: Ух! *(Стресе се.)*

АНЧА: Мајсторице!

ФЕМА: Ју! Забога! *(Треска се на столицу.)*

АНЧА: Мајсторице, вами је зло?

ФЕМА *(ђипи)*: Та, скоте женски, што си ти, та докле ћеш ме јести? Каква сам ти ја мајсторица, ваљда ти чиним опанке?

АНЧА *(загледа се у њу)*.

ФЕМА: Добро ме гледај, глупоглавко једна, шта налазиш мајсторско код мене? Јесам ли обучена као фиршкиња?

АНЧА: Па како оћете да вас зовем?

ФЕМА: Ја да ти кажем, ти ниси служила код ноблеса?

АНЧА: Опростите, ја нисам знала шта ви закевате.

ФЕМА: добро, нећу ни ја за вас знати. Вуци ми се испред очију!

АНЧА: А шта ћемо за ручак?

ФЕМА: Кувај макар кремена, кад си таква дроља!

АНЧА *(у поласку)*: *(Међер је моја мајсторица сасвим изгубила памет!)*
(Отидне.)

ФЕМА: Уредђу ја другојаче моју кућу, неће се мени такав сауерај правити. Иди ми зови Јована! (*Евица отиде.*) Проклети паорски род, што је научио, научио; не зна осећати како је леп nobles.

ПОЗОРИЈЕ 6.

ЈОВАН (*весео трчи.*) ПРЕЂАШЊА

ЈОВАН: Ево ме, мајсторице!

ФЕМА: Гледај опет овог! Сад да не свиснем од једа. (*Подбочи се.*) Море, имаш ли ти памети или немаш? Море, зар ме не видиш како сам обучена? Кад си јошт овакову мајсторицу у твојем веку видио?

ЈОВАН: Па добро, а што сам ја крив што ме је покојни мајстор тако научио?

ФЕМА: Твој је мајстор био, да ти кажем, магарац; ти треба да будеш паметнији.

ЈОВАН: Шегрт од мајстора?

ФЕМА: Дакако, медведе! — Видиш и ја како сам се променила. Да знаш, ја ти више нисам мајсторица. Госпођа, фрау фон, или ма... ма... како, врагу, француски кажу, не могу од љутине да погодим.

ЈОВАН: Шта сте ме дакле звали, ма... мајс... госпођа, оћу да рекнем.

ФЕМА: Тако сваки магарац ради да га виче милостива госпођа по три сата.

ЈОВАН: Е, шта могу ја зато, кад сам имао посла.

ФЕМА: Ти немаш никаква посла, него да седиш ту, да слушаш заповест.

ЈОВАН: А крава да цркне од глади; зар јој не треба дати сена?

ФЕМА: Крави сена, ух! ух! (*метне мараму на нос*) ала смрдиш! Анчице, Анчице, дај мало ватре да се окади соба. Иди украј, не могу да трпим смрад од тебе.

ЈОВАН: Само што сам дао крави сена, а како је било кад сам спавао у штали и с вама заједно јео? Па знате л', мајсторице, онај наш бели мачак...

ФЕМА: Ју! Мачак! Не говори ми више такве речи, оћу да паднем у несвест.

ЈОВАН: Нисте ли га сами вашом руком убили кад је изео кобасицу?

ФЕМА: Ух, ух! Дајте сирћета под нос, док нисам пала у несвест. Анчице, Анчице!

(АНЧА донесе ватру, и почне кадити.)

ФЕМА: Ах, Анчице, како ми је зло, подузима ме мука. Дај мало сирћета под нос.
(Анча јој донесе.)

ФЕМА: Тако, сад ми је већ лакше. Ти, безобразниче, да се више не усудиш преда мном тако што говорити. Не знаш ли ти да је моје тјело слабо?

ЈОВАН: Е слабо, да! Колико сте боја од мајстора изели!

ФЕМА: То је инпретиненција! чујеш, сад ти последњи пут кажем да ми више не спомињеш што је било. Тако би ме безобразник и пред каквом страном персоном осрамотио.

ЈОВАН: Па шта сте ме звали?

ФЕМА: Звала сам те да ти дам регулу да не будеш као досад, или као што су ове дроље. Прво и прво: ти се нећеш више звати Јован.

ЈОВАН: Него?

ФЕМА: Ханц.

ЈОВАН: Зар сам ја коњ?

ФЕМА: Будало! Најлепши пединтери имаду то име.

ЈОВАН: Нисам ја пединтер него шегрт, нит' је мени отац казивао да се немчим, него да останем који сам био.

ФЕМА: Кукавицо, то је ноблес... Ти нећеш више радити као досад, само ћеш за мном ићи, мене и највеће мадаме

...мадаме, враг им матери, нисам могла отоич погодити ...њи

ћеш у руку љубити и с каруца скидати.

ЈОВАН: А гди су нам каруце?

ФЕМА: Ти нећеш носити те аљине, него сам ти начинила друге, свуда унаоколо са жутиим портунетом.

ЈОВАН: Шта, да ме правите пајацем? Мајсторице!...

ФЕМА: Опет он!

ЈОВАН: Све заборавим, госпођа, оћу да рекнем, ја нисам рад да се прави од мене комендија.

ФЕМА: Тако највеће госпoде пединтери носе. Добро само пази кад те викнем Ханц.

ЈОВАН: Ја нећу да будем коњ, макар ме убили.

ФЕМА: То је најлепше име, лудо! Гледај како је суптилно Ханц, боље него гурбијанско Јован.

ЈОВАН: Макар и гурбијанско, моје је, ја га нећу под старост мењати.

ФЕМА: Оћеш ли да будеш Жан?

ЈОВАН: Џан! Сад да ме правите Циганином.

ФЕМА: Лудо, лудо! То сви Французи имаду.

ЈОВАН: Шта Французи, оне поганије што жабе једу!

ФЕМА: То је nobл, Жан.

ЈОВАН: Зар би ви јели?

ФЕМА: Јохан, ти јошт не осећаш шта је то nobлес. Што год је у моди, то је лепо.

ЈОВАН: Бога вам, мајсторице, да л' би ви носили чизме с мамузама кад би то било у моди?

ФЕМА: Дакако, то се зове nobлес.

ЈОВАН: И панталоне?

ФЕМА: Зар ти ниси видио да мадаме носе фрак?

ЈОВАН: Хе, хе! Тако би најпосле ја морао обући сукњу, кад би се на моду дао.

ФЕМА: То може бити, Жан, пропопо, Жан.

ЈОВАН: Молим вас, мајсторице, немојте ме звати Џаном.

ФЕМА: То мора бити, Жан.

ЈОВАН: Ја нећу, макар знао овај час тридесет батина извући.

ФЕМА: А ти ајде буди Јохан, то је лепше.

ЈОВАН: И то нећу, нисам ја Немац. Боље да идем топити оне коже што су од мајстора заостале.

ФЕМА: Шта, коже? Тај смрад у мојој кући неће више бити.

ЈОВАН: Кад неће, ја идем од вас.

ФЕМА: То је инпетретиненција! Знаш шта је, Јокан, ако ме опслужиш три године дана, даћу ти пет стотина форината.

ЈОВАН: Пет стотина форината! Па после да дувам у прсте? — Волим ја изучити занат, па бити поштен мајстор него битанга светска.

ФЕМА: Јокан, добићеш јошт и Анчицу.

ЈОВАН: Анчицу, Анчицу! Хм, ала сте ви мајс ...онај, госпођа, велики, ђаво!

ФЕМА: Ух, ух, ја ђаво!

ЈОВАН: Како ви то све знате, као маторац неки.

ФЕМА: Ја сам млада, Јокан.

ЈОВАН: Откад ја на Анчицу мислим! А јесте ли видели како је лепа? Нос јој је као струк каранфила, образ црвен као кармажинска кожа, а коса црња него нашег мачка реп.

ФЕМА: Ух, ух! Иди, док нисам све повратила. Анчице, дај сирћета!

ЈОВАН: Немојте, сад ћу ја сам донети. *(Пође.)*

ФЕМА: Гурбијан, безобразник, ти си за свињара а не за поштеног пединтера. Зар се тако од noblesa иде! Ниси ни у руку пољубио.

ЈОВАН: Шта вас знам ја, кад кажете да вам је зло.

ФЕМА: Макар да издишем, угурсузе, опет се nobles у руку љуби. *(Пружи му).* На!

ЈОВАН *(гледи је)*: Мајсторице, ала су вам испуцане руке! *(Пољуби је, и брзо изиђе.)*

ФЕМА: Што је невоспитано, невоспитано! Анчице! Аа, не треба викати, велике госпође звоне. *(Узме два цванцигера и почне куцати.)* Аја! Не зна паорка шта је звонити. *(Виче.)* Анчице, Анчице!

ПОЗОРИЈЕ 7.

АНЧА, ПРЕЂАШЊА

АНЧА: Ево ме!

ФЕМА: Да ми купиш мало хоп-хоп... како га врага зову, хопманише тропн. Овај гурбијан Јохан тако гадне речи говори, да се човеку морају црева мутити. Анчице, данас ћемо имати једну гошћу. Колико има сати?

АНЧА: Девет прошло.

ФЕМА: Сад је најбоље правити визите, је л'? Анчице, само добро уреди. Ево ти тринкелта. *(Даде јој три цванцика.)*

АНЧА: Милостива госпоја!

ФЕМА *(успија се)*: Анчицкен, то је моје право име.

АНЧА: Милостива госпоја, ви сте врло добри.

ФЕМА *(ода успијајући по соби)*: Анчицкен, колико ме год пута мојим правим именом, милостивом госпођом, назовеш, толико ћеш пута добити тринкелт.

АНЧА: Милостива госпоја!

ФЕМА: Коми фо! *(Ода поносито.)*

АНЧА: Милостива госпоја!

ФЕМА *(чешећи се)*: Само запиши, Анчицкен, пак ћеш ми послати конту. Ти знаш, велике мадаме о новој години тринкелт дају. Анчицкен!

АНЧА: Чујем, милостива госпоја.

ФЕМА: Ох, ох! *(Опет ода успијајући.)* Анчицкен, само запиши. — Но ја ћу мени билету начинити, је ли, Анчицкен, свака nobles носи своју билету.

АНЧА: Јест, милостива госпоја.

ФЕМА: Пропопо, Анчицкен. Ти си служила код nobles, како се сад носи шал? Преко руке или око врата?

АНЧА: Преко руке, милостива госпоја. *(Забележи.)*

ФЕМА: То је мој густ. Обично се носи крст на врату, али ја сам наручила звезду; то је лепше, а и не носи свака шуша. Шта ти се чини, Анчицкен?

АНЧА: Врло лепо, милостива госпоја. *(Забележи.)* Јошт вам један сат треба.

ФЕМА: О, имам, Анчицема, остало мије од покојног два сата. *(Извади.)* Истина, сребрн је, но ја ћу га дати позлатити.

АНЧА: То је врло велики сат.

ФЕМА: Ништа, ја не жалим платити. Је ли, Анчицема, у џепу се носи?

АНЧА: А, боже сачувај, овде на левој страни. *(На прси показујући.)*

ФЕМА: Рифтик, рифтик, Анчице, овај проклети француски језик забунио ми је главу. Све о њему мислим, пак у другом морам да фалим. *(Придене сат.)* Анчицкен, може и овако поднети, док се онај позлати, је ли, Анчицема?

АНЧА: Јесте, милостива госпоја. *(Забележи.)*

ФЕМА *(ода поносито по соби, све иа огледало гледајући)*: Анчицкен, шта ми јошт може фалити?

АНЧА: Један штехер.

ФЕМА: Проклети француски језик, тако ми је забунио главу да сад управо не знам шта је то штекер.

АНЧА: Од бели костију, што се гледи кроз њега.

ФЕМА: Право, Анчицема, и ја ћу да постанем кратка вида.

АНЧА: Верујем, милостива госпођа. *(Забележи.)*

ФЕМА: Док се тај, како се бестрага зове, штекер купи, могу се и с наочарима послужити, је ли, Анчицема?

АНЧА: Може, милостива госпођа.

ФЕМА *(узме наочаре и гледи кроз њи)*: Коми фо!... Пропопо, Анчицкен, како се ноблес тамо гди си служила унтерхондлује?

АНЧА: Лепо. Играју виста, тарока, шаха, бостона.

ФЕМА: Морам овај врашки француски језик сасвим оставити. Тако ми је главу забунио да не могу ништа да погодим. *(Таре чело.)* Шта је то, бестрага?

АНЧА: То су карте.

ФЕМА: Рифтик, рифтик, пунишака, поклопице и марјаша. Коми фо, Анчицема, да купиш карте, то ћемо и ми играти. — Како се даље унтерлондрују?

АНЧА: Ударају у фортепијано.

ФЕМА: О, то је давно у моди. Штогод ново, по новом журналу. Пропопо, Анчицема, да купиш три дромбуље, да се унтерлондлујем. Могу и ја какву моду изнети, је ли, Анчицхен?

АНЧА: Јесте, милостива госпођа. *(Запише.)*

ПОЗОРИЈЕ 8.

МИТАР, ПРЕЂАШЊЕ

МИТАР: Помози бог, Фемо.

ФЕМА: И овај је дошао да ми смради нос. *(Метне мараму на нос, па се окрене огледалу.)*

МИТАР: Фемо, шта је теби? Шта си се нарогушила као патак?

ФЕМА: Коми фо! Коми фо! Данас имам једну особиту визиту. Јокан, ауфшпонен.
(Оде.)

МИТАР: Шта је овој мојој сестри! Гди је Евица?

АНЧА: У башти.

МИТАР: Иди је зови. *(Анча отиде.)* Ког врага, ил' је полудила или се чини. Какве су то речи: мико! мико! Канда краве ваби.

ПОЗОРИЈЕ 9.

ЕВИЦА, МИТАР

МИТАР: Девојко, шта је твојој матери?

ЕВИЦА: Ах, ујо, она канда није при свести, гледајте шта је урадила с кућом.

МИТАР: Ја видим промену, али не знам зашто; та ни шест недеља нема откад ти је отац умро.

ЕВИЦА: Она оће да је код ње све као код највеће господе. Псује ме и грди што радим, него каже да се накитим, па да седим.

МИТАР: О, слута једна, а је л' она седила док ти је отац био жив? Он се, бог да му душу опрости, кињио и живот прекраћивао да вам што више прибави, а гледај ти сад ове, оће да утамани кућу. А, другојаче ћу ја с њоме почети!

ЕВИЦА: Грдила ме и ружила што сам била код вас, и што сам радила.

МИТАР: Да шта, и тебе да воспита као што је она? Безобразница, видила оно мало крајцара, па оће да спири.

ЕВИЦА: Некаква госпођа Сара долази, пак је тако учи. Све кажу да нисам воспитана како ваља.

МИТАР: Кад ниси воспитана, а ти ћеш ићи са мнош.

ЕВИЦА: Ја не смем, ујо, у вашу кућу улазити.

МИТАР: Зашто?

ЕВИЦА: Запретила ми је страшно, зашто каже да нема брата чизмара.

МИТАР: Шта, та покондирена тиква! А шта јој је отац и муж био, нису ли поштени мајстори били као и ја? Ајде ти са мнош, па само нека дође по тебе, пребићу јој оба две ноге.

ЕВИЦА (*мазећи се*): Ах, ујо!

МИТАР: Но, шта ти је?

ЕВИЦА: Ах, мој Василије! И њега је отерала.

МИТАР: Моја ћерко, јест да је Василије добар, и да је и твој отац још намислио да те за њега да, алија ти то не могу допустити, а ни за што друго него што је сиромаш.

(*ЕВИЦА плаче.*)

МИТАР: Но, но, ти плачеш?

ЕВИЦА: Није ли мој отац и многи други људи, нисте ли и ви сами били оскудни кад сте се женили, пак ето сте, фала богу, стекли! Мој је Василије вредан.

МИТАР: Е, моја ћерко, сад нису она времена која су била кад сам се ја женио. Сад је све другојаче: проклета мода јако је обвладала. Твоја се баба, бог да јој душу опрости, у венчаној аљини саранила, а од капе јој и сад сребрна дугмета на свечаној ћурдији носим, али наши млађи све оће да светле, да су пред светом обучени, макар у кући проје не имали.

ЕВИЦА: Мој Василије није такав.

МИТАР: Ја знам, али ни он не може из реда изилазити. Видиш, кад би ти метнула златну капу, сви би зинули на тебе као на чавку. Мораш имати од паучине, и натркатити кракле или жирафе, како бестрага зову; око врата куље и таране; мораш наобручати главу и сапети руке са златни ланци, а то све откуда ћеш?

ЕВИЦА: Нисам ни ја сироче у бога.

МИТАР: Видиш ли ти да ти мати лудује? Она ће све с њеном проклетом модом да спири и измоди, пак онда? — Не, не, жао ми је, ал' не може бити... Кој враг, какав је то пандур?

ЕВИЦА: То је Јован.

МИТАР: Јован, пак шта се тако наружио?... Јоване!

ПОЗОРИЈЕ 10.

ЈОВАН (*униформират*), ПРЕЂАШЊИ

ЈОВАН: Ево ме, мајстор Митре.

МИТАР: О, часни те крст потро; који те ђаво нагрди?

ЈОВАН: Мајстор Митре, пазите с ким говорите! Ја нисам више Јован, него Ханц, Жан, или ако то не можете да упамтите, Јохан. Који ме шегртом назове, онај је пропао од моје госпође мајсторице.

МИТАР: Твоја је мајсторица сасвим полудила.

ЈОВАН: Доста је и била паметна.

МИТАР: Па куд је сад отишла?

ЈОВАН: Да јој читају молитву.

МИТАР: И она ти је заповедила да се тако обучеш?

ЈОВАН: Дакако. Ја сам њен пединтер. Сад морам све другојаче уредити него што је досад било. Видите овај орман? Напоље ш њиме, мора соба бити празна, зашто кажу да људи од моде све празно у соби имаду. Видите овај зид? Ту ћемо поређати неке голишаве људе и фрајле с раздрљеним грудима и с неким клобуцима на глави, где се на пауни возе. Кревети морају доћи наред собе успоред, и то један за госте, а други за мајсторицу. Ова полица...

МИТАР: Доста, имена ти божија, преврћу ми се црева. Шта је та жена наумила? Ајде, Евице, од једа нећу моћи читав дан јести. (*Оду.*)

ЈОВАН: Идите ви, Јован је опет од вас свију најпаметнији. Анчицхен, опет; Анчице (*одишкрини лагано врата*), Анчице!... Јао! Ето ми мајсторице!

ПОЗОРИЈЕ 11.

ФЕМА *ступи*, ЈОВАН

ФЕМА: Жан, сан тундер божур ту.

ЈОВАН: *(Дед сад, Јоване!)*

ФЕМА: Не парле француз!

ЈОВАН: *(Право сам ја мајстор Митру казао да је полудила.)*

ФЕМА: Јохан, морам и тебе да дам учити француски.

ЈОВАН: А, то ми фали; научио сам и српски, тек нисам француски.

ФЕМА: Жан, то мора бити; барем десет речи.

ЈОВАН: Гди ћу ја сад под старост да научим, то је тешко за мене.

ФЕМА: Сапр тудер фо. Видиш како није тешко... Знаш шта је божур?

ЈОВАН: Како не би знао кад нам је пуна башта божура.

ФЕМА: Сапр бу, то је француски добро јутро. Сад кажи: божур, мадам.

ЈОВАН: Божур, мадам.

ФЕМА: Лес тружес. Видиш како је лако.

ЈОВАН: Сапр ђабл сундиер сусунпрпрпардон.

ФЕМА: Видиш како је лепо. Сад се све француски говори. Пропопо, Жан, погодила сам једног ламура за двадесет форинти.

ЈОВАН: А мене да отерате? Мајсторице, ја мислим да вас поштено служим.

ФЕМА: Тумо! Тумо! То је псето, магарац, зар ти ниси видио да свака ноблес псето води!

ЈОВАН: Па какво је то псето за двадесет форинти?

ФЕМА: Мало, лепо, кудраво, коми фо!

ЈОВАН: Знате шта, мајсторице, донећу вам ја за пет форинти од мога бабе псето што више вреди него десет такви ламура.

ФЕМА: Како изгледа, Жан?

ЈОВАН: Длака му је жута, ако није веће од телета, мање није; глава му је као половаче; красно, кудраво, мило вам је да погледите.

ФЕМА: Како му је име?

ЈОВАН: Жутов.

ФЕМА: Јохан, то је име гурбијанско, мора бити ламур.

ЈОВАН: Па добро, ви му надените име како оћете. Видићете, сваки ће у њега погледати.

ФЕМА: Донеси га, Жан, да видимо.

ЈОВАН: Немајте ви бриге, псето поуздано.

ФЕМА: Пропопо, Жан, да купиш чешаљ и сапуна, пак ћеш га сваке недеље мити.

ЈОВАН: Мајсторице, немојте ме сасвим већ грдити, сад и псе да мијем.

ФЕМА: Угурсуз, кад могу прве даме и фрајле, ваљда и ти можеш!

ЈОВАН Ја то не могу, макар ме убили.

ФЕМА: Види се да ниси створен на господство. Нека, ја ћу.

ЈОВАН: Оћу ли га донети?

ФЕМА: Апорт! (*Јован пође.*) Пропопо. Јохан, сантуртур.

ЈОВАН: Семенер ротундер.

ФЕМА. Право, Јохан, право.

ЈОВАН: (*Збогом, памети!*) (*Отиде.*)

ФЕМА (*сама*): Погрешила сам што сам га научила француски. Сад може грубијан све разумети кад почнем говорити с мадамама. Али ништа, кад буде каква тајна ја ћу почети енглески; то је јошт више ноблес.

ДЈЕЈСТВО II

ПОЗОРИЈЕ 1.

ЕВИЦА и ВАСИЛИЈЕ

Е

ВИЦА: Ах, слатки Васо, како ми је жао кад помислим шта се с тобом збило! Моја успаљеница, тако да јој кажем, мати истерала те је као најгорег бећара, и ја нисам смела да јој ништа рекнем.

ВАСИЛИЈЕ: Ништа је то, Евице, само кад ти мене милујеш, доћи ће време те ћемо бити заједно.

ЕВИЦА: Ах, мој Васо! Ти ме нећеш моћи узети.

ВАСИЛИЈЕ: Зашто, гди ме је твоја мати отерала? О, то је ништа, она ће се лако повратити, познајем ја њено добро срце.

ЕВИЦА: Али сад оће да ме да за неког филозофа, пак ето наше несреће.

ВАСИЛИЈЕ: А шта ће твој ујак казати?

ЕВИЦА: Ах, и он ми не да да за тебе пођем.

ВАСИЛИЈЕ: То не може бити!

ЕВИЦА: Цела истина што ти кажем, а сву ти ману налази што си сиромас. *(Плаче).*

ВАСИЛИЈЕ: Не бој се ти, Евице, добићу ја новаца, и више може бити, него многи што имаду.

ЕВИЦА: Ах, како можеш добити када си поштен?

ВАСИЛИЈЕ: Зато што сам поштен, даће бог те ћу бити срећан. *(Извади решконту.)* Видиш овде дванаест иљада форинти.

ЕВИЦА: То је само артија.

ВАСИЛИЈЕ: То је знак да сам метно у лутрији.

ЕВИЦА: У лутрији? Ах!

ВАСИЛИЈЕ: Да видиш шта сам снио. Као лежим ја на кревету, а ти си дошла, па ме питаш што ми је те сам тако невесео. Ја кажем да ми је жао што не могу да начиним јошт једну аљину, него све морам у старом јанклу да идем. Ти ми на то одговориш да се бог и за нас стара, пак ме пољубиш трипут, одеш к вратма и напишеш кредом велико 3, затим дођеш и пољубиш ме осам пута, пак опет напишеш 8, трећи пут пољубиш ме двадесет и четири пута, пак као и пређе напишеш на врати велико 24. С отим се окренеш мени и рекнеш: упамти, Васо, добро ове пољупце, биће ти некада слатки, и одеш. Ја се на то пробудим и таки се сетим сна, јер тко би на твоје пољупце заборавио? Но кад даље размислим, падне ми на ум да метнем на лутрију на твоју срећу.

ЕВИЦА: Ах, боже! Ја ћу сваки дан по трипут метанисати, само да добијеш.

ВАСИЛИЈЕ: Онда ми јамачно неће твој уја кратити да тебе узмем.

ЕВИЦА: Ах, како ћемо лепо живити, док само добијеш!

ВАСИЛИЈЕ: Да видиш кад згрнем дванаест иљада. Онда нећу у оваквом јанклу ићи, него герок од најлепше чоје и два пара панталона. А теби ћу начинити виклер од саме свиле.

ЕВИЦА: Немој виклер. Боље иберок. да не кажу људи: ено, видиш, добила на лутрији, пак дигла нос.

ВАСИЛИЈЕ: Па знаш гди ћемо кућу купити? На пијаци до „Два пиштоља“. Ја сам већ питао.

ЕВИЦА: О, шта ће ти, богати, та кућа, гди ћемо држати марву, краве и другу живину? Боље и у сокаку, само да је пространа.

ВАСИЛИЈЕ: Није него јошт штогод! Сад ће се госпођа од дванаест иљада с марвом забављати. На пијаци, где су господа, шта ће нама живине?

ЕВИЦА: Ја другојаче нећу.

ВАСИЛИЈЕ: Али ти мораш.

ЕВИЦА: Ја нећу.

ВАСИЛИЈЕ: Кад нећеш, ја ти нећу ниједну аљину купити, знаш.

ЕВИЦА: Васо, срдиш се?

ВАСИЛИЈЕ (*загрли је*): Хе, ти си моја.

ЕВИЦА: Ти си мој Васа. (*Пољуби га.*)

ПОЗОРИЈЕ 2.

ФЕМА, ПРЕЂАШНИ

ФЕМА (*гледа њу доникле, пак се после продере*): Вос ис тос? (*Они се раставе.*) Несреће и смради? Је л то нобл, тако Французи раде? Није ли доста што се на балу грле, него и по буџаци, а? А ти, кукољу од паора, ко ти је рекао да остављаш кућу? Нисам ли ти заповедила да се овамо не довлачиш?

ЕВИЦА: Мене је уја силом довео.

ФЕМА: Силом, да се грлиш с момцима? Срам да ти буде, каквог си момка изабрала? Гледај, пропали му лактови!

ЕВИЦА: Он има новаца, мајко.

ФЕМА: Познаје се на њему, ваљда је био гдигод кочијаш. Коми фо, крмачо, ноблес, то се сад гледи, а не којекакво ђубре. Таки да си се вукла кући, да те више нигда овде не видим!

ЕВИЦА: Ја не смем од ује.

ФЕМА: Од ује, уја тебе рани? Сад ћу ти зубе избити, безобразнице једна, чрез тебе сам морала уста покварити. Али платићеш ти то. А теби, ниткове, последњи пут кажем, ако те јошт један пут затечем ш њоме, ишчупаћу ти сву косу. Слушкиње тражи, а не дирај у кћери ноблеса. (*Повуче Евицу за собом и отиде.*)

ВАСИЛИЈЕ (*снужден такође изиђе*).

ПОЗОРИЈЕ 3.

(Соба код Феме)

САРА и РУЖИЧИЋ ступе

САРА: Ова је кућа госпоје от Мирич. То вам је жена, то је госпоја што јој нема пара. Што она части, не части ниједна. Особито је за нобилитетом погинула. Како сте ви високи наука, то ће бити за њу апропо.

РУЖИЧИЋ:

*Небо грми, земља стрепи,
Сунце сија, трава расти,
Славуј пева, шева трепти,
А дух стихотворца лети
Преко поља, преко брега,
Преко воздушнога снега,
На високи Парнас,
Гди с' извија љупки глас.*

САРА: Госпоја от Мирич има једну прекрасну кћер, коју она усрећити жели, и будући да сте ви...

РУЖИЧИЋ: Само благоумиљено нимфџа и грацијџа обајаније може Ружичићево суштество восхитити. Непочерпаема симфонија виспрених духов умност своих приверженика воспламењава.

САРА: Она је богата.

РУЖИЧИЋ:

*Шта је друго богатство
Нег на чизми штикле?
Које сређа поклања
Маленима људма,
Да велики издају,
Да познати бивају.*

САРА: Будући, дакле, да је она врло богата, а и добро воспитана, зато је намислила, то ће лепо бити, верујте, — она је наумила своју кћер за вас дати.

РУЖИЧИЋ: Кад се Ружичић Химну посвјашчава, сво јестество пачеземно торжествује, змијевидни поток музику прави, а тихопрохладителни зефир у содружеству богиња и грација коло води, оку непоњатно, уму непостижно.

САРА. Бре, оставите се ви тога, мон фрер, него да правимо ми лепо бал, пак да се игра котилон, галопад, мазур; да се носи пунч, лимунада, барбарас, торте и паштете сваког..

РУЖИЧИЋ: Доста!

*Бједни робе града,
Не знаш шта је природа,
Не знаш шта је јестество,
Тихо величество,
Гди фауни оде,
Гди се смеју роде,
Гди травчица расте,
И пролећу ласте,
Там је услажденије,
Там је восхишченије.*

САРА: дакле, да дођемо к девојки. Би ли се приволели њу узети?

РУЖИЧИЋ: Само лепо лице може моје сердце обчинити.

САРА: Ја ћу њу тако довести. Она је јамачно у кујни, уређује шта ће се за супу месити, какав ће бити сос, од колико фели цушпајз, какво печење, зашто, да вам право кажем, нема гостољубивије жене од госпоје Миричке; и ја сам на ручак позвата, и нећу јој отрећи, верујте ми, мон фрер. дакле, да доведем фрајлицу; само је ви дочекајте модерн; немојте тако високо говорити, да се не уплаши, јер је девојка млада. (*Отиде.*)

РУЖИЧИЋ (*сам*):

*Нек се наше лепотице беле,
Картације нека карте деле;
Нек ћир Јања коти своје новце,
Заљубљене нек окрећу лонце.
Ком је мило нек се с женом туче,
Нек се туче и за косе вуче.
Нека гајде поред свирца јече,
Пуне чаше при весељу звече.
Не завидим, на част сваком своје,
Моја је сва слава стихотворство моје.*

ПОЗОРИЈЕ 4.

ФЕМА и САРА доведу Евицу лепо накићену.

САРА: Ово је мој рођак Светозар от Ружичић, који је...

РУЖИЧИЋ (*дигне руку*): Станте! Ружица је цвећа царица. Кад је богиња Венус, или Афродита, Адонису јагњенце давала, раскрвави се од трња околостојећи ружа, и ружицу, која је бела донде била, у црвену претвори. Од туда моје име

корен свој водит. Као што је пјенородна Венус царица олимпијски богиња, тако је ружа царица пољских цвјетова, тако је и име „Ружичић“ цар на верху Парнаса, а Свјетозар свјетло озарјава име неувјадајемог Ружичића.

ФЕМА: (*поклони се*): Коми фо!

САРА: (*Ружичићу*): Госпоја од Мирич, за коју сам вам казивала да је врло nobл, особито што се јела тиче; а ово је мадамојзел Евица.

ФЕМА: Евицкен, Евицкен, то је њено право име.

РУЖИЧИЋ (*Евици*): Здравствуј цвјете љубови, орошени струјом нимфа. Зефири Амора око твоји персију лете, и сјајнопуне очи твоје стрјелу Купидону затупљајут. (*Ода горе-доле.*)

САРА: Мамзел, артигкајт изискује да одговорите на курмахерај.

ФЕМА: Паорко, зар сам те мало воспитавала? Камо божур, комифо-ле сужес? Зар оћеш довека да ме срамотиш?

ЕВИЦА: Верујте, мајко...

ФЕМА: Пст! (*Врти главом на њу.*) Мама, мамицхен... Но, шта си хтела казати? Сан тундер, мамзел. Сан тундер.

ЕВИЦА: Ја нисам ништа разумела што је овај господин говорио.

РУЖИЧИЋ: Сестро Мелеагрова, богом преобращчена в ћурку! Небесна хармонија из Ружичићеви усти прелива се.

САРА (*Феми на уво*): Мало света има наша фрајлица.

ФЕМА: Не могу да говорим од једа. Јесте ли видли какав ми компламент даје?

САРА: Да иј оставимо саме, он ће њу јамачно дотерати, те ће јој се усладити нобилитет.

ФЕМА: Ху! Камо та срећа! Ја сам заиста несрећна мати.

САРА: Не старајте се ништа, ово је филозоф. (*Ружичићу.*) Нас као старе персоне чека по један шољ кафе, ви се међутим унтерхалтујте.

ФЕМА: Евицкен, ти остајеш овдендер. Самосендер паметно владајдер. Шпректе писли француз, мамзел, шпректе писли француз. (*Ружичићу.*) Коми фо!

РУЖИЧИЋ (*поклони се*).

ПОЗОРИЈЕ 5.

ЕВИЦА, РУЖИЧИЋ

РУЖИЧИЋ (*гледајући час горе, час у Евицу*):

*Шта је живот без љубови
Него неми стубови?
Него очи без вида,
Ил' девојка без стида.
Или дан без сунца,
Ил' ноћ без месеца.*

(*Евици*) Благозрачна Хелено.

ЕВИЦА: Моје је име Евица.

РУЖИЧИЋ: Ти си Евица, но зато опет Хелена; девојка, но зато опет богиња.

ЕВИЦА: Опростите, ја нисам богињава.

РУЖИЧИЋ: Јунонин сопутниче, прекрасни пауне, имаш ли поњатија о поезију?

ЕВИЦА: Шта је то поезија?

РУЖИЧИЋ: Ниже неба и превише људи, превише прегрдни планина лежи пачеземни престол, на којему пјеснословије тихо торжествује. Тамо се ми стихотворци на воздушни крили пењемо и дух пачеземно услаждавамо.

ЕВИЦА: Није вам зима тамо?

РУЖИЧИЋ: Огњ стихотворства своје љубимце обилно греет.

ЕВИЦА: А кад огладните?

РУЖИЧИЋ: Хелено, Хелено, ти јошт не знаш с ким говориш!

ЕВИЦА: Молим, тко сте ви?

РУЖИЧИЋ: Ја сам онај који у романма људе по сто година у животу обдржавам, без да штогод једу. Ја сам онај који курјаке кротке, а магарце паметне правим. Ја сам онај који много реди казујем да жене за тајне не маре, да много не говоре и да мужу за љубав и живот свој жртвују; једним словом, ја сам поета или стихотворец, и на моју заповјест тако ће тигри и саламандри, најстрашније звјериње свјета, лафи и скорпије, крокодили и аспиде произићи.

ЕВИЦА (*уплашено*): Ах!

РУЖИЧИЋ: Јошт су и земнородни у мојим рукама. Од моје воље зависи средством басне претворити вас у скакавца, у слепа миша, у гуштера, или сасвим вам живот узети.

ЕВИЦА: Забога! (*Оће да побегне.*)

РУЖИЧИЋ (*увати је за руку*): Хелено, стани! Тако је Дафна бјежала од Аполона, и претворена била у лавр који се стихотворцима на дар даје.

ЕВИЦА (*отима се*): Ако бога знате, пустите ме.

РУЖИЧИЋ: Дафно моја, зри мога лица; ово срце (*хм*) за тебе куца.

ЕВИЦА: Ах, оставите ме, оставите ме, ја с вешцима нећу ништа да имам. (*Отресе се од њега и побегне.*)

РУЖИЧИЋ (*сам после кратког ћутња*):

*Шта је друго љупки брак,
Него рен и црни лук?
Сузе лијеш кад га једеш,
Ал' га зато опет једеш.
Са музама прави брак,
Јест блаженство, то зна свак;
Кад по кући жена псује,
Муза мене тад милује;
Кад је жена неочешљана,
Муза мени иде сјајна.
И кад шешир хоће жена,*

Муза је с цвећем задовољна.

ПОЗОРИЈЕ 6.

САРА, РУЖИЧИЋ

САРА: Но, како вам се допада мадамојзел?

РУЖИЧИЋ: Хелену је Јуно у пауна претворила. Леп је паун, и красан, и с перјем се дичи, али би се постидио да зна како кричи, — каже бесмртни Доситеј Обрадович.

САРА: Дакле, ништа нема од свадбе?

РУЖИЧИЋ: Химен само два једнака серца стеже?

САРА: Имате право, невоспитана је, а и свашта. Него, мати јој је друга жена. Она и вас на ручак позива.

РУЖИЧИЋ:

*Велкоможни трбуве,
Твоје силне меуве,
Гоне гладног певати,
Гоне стихе правити.
С тебе многе девојке
За старкеље полазе,
С тебе лепи младићи
Бабускере узимау.*

САРА: Кажите ви мени право, али само право, мон фрер, како вам се допада госпоја от Мирич.

РУЖИЧИЋ:

*Троја пада, но Хекуба живи,
Да као сова унучад преживи.*

САРА: Ја имам један леп план; истина, ја сам слаба жена, немам толико разума, толико памети као ви, али сам ваша тетка, мон фрер, а тетке, знате, свуда се умеду наћи, а и треба да се за вас старам. Видите, ви сте млади, ја сам мало старија, треба да вас усрећим, да лепо живите, ја имам један врло леп план: да узмете госпоју од Мирич за жену.

РУЖИЧИЋ: Хо, хо, хо! Небо плаче, земља се отвара, да Хекубу у објатја прими.

САРА: Мислите ви гди је она у година? Треба да знате, мон фрер, да су удовице као зелено шибље; што више с једне стране горе, то већма сок на другом крају пуштају. Тако и жене, што више година имаду, то јаче и силније љубе.

РУЖИЧИЋ: А кад аморети дођу на посјешченије, и кад усхтем Венус појати, и кад ми грације воображеније обузму, гди је оригинал?

САРА: Е, није него јошт штогод, ви не знате какав је био Вулкан, пак шта је фалило вашој Венери? Јести и пити, мон фрер, јести и пити, то је љубов; маните се ваши грација и богиња.

РУЖИЧИЋ (*разрогачи се*): О, Аполо, гди је твоја сила, да претвориш опорочителницу у краву!

САРА: Гледајте ви, мон фрер, да се усрећите; слушајте мој совет, мон фрер, она је красна жена, ваша прилика. Колико су ваши ти богови са мало постаријим персонама задовољни били, само да им је пун трбу.

РУЖИЧИЋ: Станте, Бауцис и Филемон, срећни пар људи. Оћу — тек тако могу ја моја сочиненија издавати.

САРА: Оћете, мон фрере?

РУЖИЧИЋ: Музе покој љубе, с пренумерацијом се књиге не издају. Миричка ће бити мој ферлегер.

САРА: Vivla! Ја ћу њојзи овај весео глас однети, она ће то волети него богзна што, она ће видети да сам јој пријатељица. А, ево је, ремаркабл.

ПОЗОРИЈЕ 7.

ФЕМА, ПРЕЂАШНИ

САРА: Апропо, како вас могу назвати, богиња, грација, графика или бароница, ја не могу да се резолвирам.

ФЕМА: Коми фо! Ја не знам шта ви с овим желите казати.

САРА: Ах, гледајте како сте срећни, како сте алобонер. Господин филозоф, мој рођак, који се у Паризу могао оженити, мој рођак, ја се дичим, склонио се, оћете ли моћи погодити? Склонио се...

ФЕМА: Узети моју кћер...

САРА: О, маните фрајлицу, она је још зелена.

ФЕМА: Слута је она, а не зелена; жао ми је што се и назвала мојом,... али нека... шта су се господин филозоф склонили?

САРА: Гледајте како је дивно, ја вас могу поздравити ле бон тон, ви сте супруга господина филозофа.

ФЕМА: Ох! (*Извали се на столицу.*)

САРА: Оће да падне у несвест. Фришко хофманише тропфн. (*Узме стакло с пенцера и принесе јој к носу.*)

ФЕМА (*лагано*): Јесам ли добро показала како се nobлеси владају?

САРА: Ни моја графика није могла боље.

ФЕМА (*стави се у другу позитуру*): Господин от филозоф, дакле ви зацело мислите?

РУЖИЧИЋ: Ја с облака силазим, и тебе за мене налазим.

ФЕМА: Ох, ох! (*Легано Сари.*) Како се француски уздише?

САРА: Алабонер.

ФЕМА: Алабунар, алабунар, господин филозоф, ја сам слаба, нећу моћи...

САРА (*лагано*): Немојте се устезати да се не расрди.

ФЕМА (*нагло*): Оћу, господин вилозов, верујте оћу. Ја сам вам само тела показати како nobлеси раде, но ја оћу... Ах, ја од радости опет падам у несвест, кад помислим како ће око мене моје комшинице пузити, како ће ме називати милостивом госпојом филозофицом, а ја ћу њи преко гледати, да покажем да сам већа од њи.

САРА: Ми ћемо се сваки дан на четири коња возити.

ФЕМА: Нећу се ја мешати с којекаквима. Тко си ти? — Ја

сам ваш брат, ја сам ваш ујак, стриц. Јеси ли и ти вилозов?

Јеси ли немеш? — Нисам. Марш испред моји очију! Да си ми

ти род, и ти би био вилозов као ја.

САРА: Видите воспитаније?

РУЖИЧИЋ: Која њу у восхишченије доводи, јест благодјетелна муза. Ми ћемо непреривно у содружеству богиња и грација бити.

ФЕМА: Ја ћу бити с њима пер ту.

САРА: Право, право!

ФЕМА: Како се каже француски друга?

САРА: Ma chère.

ФЕМА: Кад иј запитам како сте ми, ма шере, како сте спавали, кад ћете у шпанцир, ко вам је правио кур.

РУЖИЧИЋ: Не лармаз. Љубимац муза и грација јест само Аполо.

САРА: И ми њине другарице, право, право, право.

ФЕМА: Па кад донесу пунча, лимунаде.

РУЖИЧИЋ: Парасток; нема тамо пунча; нектар и амврозија.

САРА: Пунча, мон фрер, пунча, ауспруха, токаера, лимунаде, барбараса, ремаркабл! То ћемо и данас имати, је л' те, госпоја од Мирич, и господин ће филозоф с нама ручати?

ФЕМА: Мекарабл, ја ћу тако ребарбараса справити.

САРА: Право, право! *(На уво.)* Али оће ли младожења какав дар добити?

ФЕМА: Алабунар, од мога покојног мужа остало је доста ствари. *(Начини смешан комплимент и отиде.)*

САРА: Но, како вам се допада?

РУЖИЧИЋ: Зла волшебница претворила је лепоту Хелене у руготу Хекубе.

САРА: Видите, колика и каква разлика између ње и њене кћери.

РУЖИЧИЋ:

*Дође мило време,
Да волшебница бреме
Са Хекубе свуче
И у грацију обуче.
Тада ће (хм) сунце
Сјајно своје лице,
У Хелене оку*

*У вистреном скоку
С радостију гледат
задовољсатв' осећат.*

ПОЗОРИЈЕ 8.

ФЕМА (носи бурмутицу и сат), ПРЕЂАШЊИ

ФЕМА: Господин вилософ, ви сте моји, и ја сам ваша. Ово је президент што вам носим Истина, могло би и друго бити него бурмутица и сат, али он ће показати колико пути куца срце кад оће да буде венчање.

САРА (*пљеска рукама*): Право, право; то је виц, то је нобл

РУЖИЧИЋ (*скине с врата мараму и почне нагло доле и горе одити*).

САРА: Мон фрер, ви ништа не одговарате на артигкајт госпоје Миричке?

РУЖИЧИЋ (*једнако оди, никога не гледајући*).

ФЕМА: Он се ваљда штогод срдн.

САРА: Зашто би се срдн? Ко се срдн на венчање? (*Увати Ружичића за руку.*)
Мон фрер, гди сте ви?

РУЖИЧИЋ: (*као дошавши к себи*): На Парнасу, на вр Хеликона.

САРА: Јао, јао! Млада невеста вас чека. Шта сте скинули мараму?

РУЖИЧИЋ: Мараму? (*Пупа се.*) Жени, гени треба ли да се с оним занима којима ви прости робујете? Дух оставља своје блатно тело, пак се у облаке диже да се наслаждава.

САРА: Мон фрер, у облаку нема овако лепог сата и бурмутице.

РУЖИЧИЋ (*Феми, која му исте ствари пружа*):

*Благодарности благи знаци
Солнцу јесу подобни,
С благодатни које зраци
Тму од свјета прогони.
Скорб и туга ишчезава
Равње свака со свјета,
Љубов тепла гдје почива,*

Пријатељство гдје цвјета.

ФЕМА: Забога, какве небесне речи!

САРА: Право, право зато се он замислио. Видите, мадам де Мирич, шта мислите сада?

ФЕМА (*клекне пред њим*): Ја морам овако да га почитујем.

САРА: Охо, охо! Шта је то, мадам де Мирич? Мушки пред женским клече.

ФЕМА: Ово није човек, ово је вилозов; овако слагати речи.

САРА: Мон фрер!

РУЖИЧИЋ: Тако је Леда пред Јовишем у страхопочитанију клечала кад је његову силу искусила.

САРА: Госпоја от Мирич, молим на једну реч.

ФЕМА: Заповедајте.

САРА: (*Не би шкодило кад би у кујну отишли да видимо шта се ради; да се не пресоли супа, да се сарма како треба запражи, да не прегоре печење*).

ФЕМА: (*О, из драге воље, ако заповедате*).

САРА: (*Ружичићу, који **се** међутим пустио у мисли*): Мон фрер, скоро је подне, ми идемо да уредимо, ви међутим дођите.

ФЕМА: Заповедајте, алабунар. (*Отиду*.)

ПОЗОРИЈЕ 9.

РУЖИЧИЋ (*сам*)

РУЖИЧИЋ: Клечи преда мном? Клечи, Ледо, тако муза своје љубимце дижет, тако их славом увјенчава. Но зашто ја не би парни дух на виспрена крила дигао, зашто ја не би неисчерпајем и источник отворио и славјанским језиком дух земнородних у восхишченије приводио?... Здравствуј, земље, разними преиспешчрена цвјетми; блажен всјакиј в персјех тја носјај. Гдје јеси, возљубљенаја Ледо, да узриши какови шећер возноситсја во јазицје љубјашчаго тја жениха. Но да угледу какови мње дар принела. Что јест сије? Бурмутица, непотребна мње; не достојит бо високопарјаштему

пјевцу бурмут шмеркати, понеже ниједина муза то же сотвори. Сеј сат да будет сопутник мислеј мојих... Но што глагољу? Потребно јест да сочину јединују пјесн к престојаштему торжеству; и понеже пјењазни не имјеју, да појдет сеј сат у залог, да би возмогл печатити сеј епиталамиум. Сије да будет и со бурмутицеју.

ПОЗОРИЈЕ 10.

ЈОВАН, РУЖИЧИЋ.

ЈОВАН: Врашко печење, кад сам се једанпут курталисао. Али какав је ово грабанцијаш? Изгледа канда је по Банстоу путуњу носио.

РУЖИЧИЋ: Кого иштеши горјашчими очеси твојими?

ЈОВАН: Аха! Овај је Словак.

РУЖИЧИЋ: Несмислени, дажд ми отвјета.

ЈОВАН: Пани, просим понижење, ја сам буо шегрт код моје мајсторице, а терас сам аванцирал; уж сам постал бединтер.

РУЖИЧИЋ: Да прилпнет јазик гортани твојему.

ЈОВАН: Пани, просим их пекње, из које су они столици? Боху присам, ја сам многе Словаке познавал, але таки разговор не чу сам.

РУЖИЧИЋ: Вјеси ли ти што јест јазик славјански?

ЈОВАН. Хеј, ја сам буо до Левочи.

РУЖИЧИЋ: Душе глухи и њеми, о граматическом јазипје глагољу ти.

ЈОВАН: Черт ме взе, кед знам чо повједају они.

РУЖИЧИЋ: Магарац!

ЈОВАН: Аа, то разумем, так има уши како черт.

РУЖИЧИЋ: Что уже сотворју с отменијем сим рода человјеческаго!

ЈОВАН: Ово је белај на моју главу.

РУЖИЧИЋ: Довљејет. *(Покаже му сат.)* Вјеси ли што јест сије?

ЈОВАН: Лен су то ходински, богу присам, су пекни.

РУЖИЧИЋ: А што јест сије? *(Покаже бурмутицу.)*

ЈОВАН: То је так же пекње, то се вола бурмутица.

РУЖИЧИЋ: Вјачески. Обаче не вјеси ли ким образом могл би аз малоје цјеназ число под лихвоју на сија вешчи получити?

ЈОВАН: Хеј, панови, будете купит једин пекни ланац за пењази, а потом буђете обесит и буђете знат келко је ходини, а потом буђете штакулу, алебо бурмутицу напунит с бурмутом, и буђете шмеркат како једин моцни пан.

РУЖИЧИЋ: Магарац, шта булазниш?

ЈОВАН: А гле, ви знате српски, пак шта ме мучите туђим језиком?

РУЖИЧИЋ: Безумне, не знаш шта је сладост. То сам славјански казао. Би ли могао овај сат и бурмутицу гдегод заложити за десет форинти?

ЈОВАН: Ако ми штогод дате, могу.

РУЖИЧИЋ: Не старај сја, даћу ти форинту.

ЈОВАН: То је лепо. *(Узме бурмутицу.)* Ала би ово било за мене. *(Отвори је и нађе решконту.)* Шта је ово?

РУЖИЧИЋ: Сoderжи то, то је облигација за ону форинту.

ЈОВАН: Ајде не браним.

РУЖИЧИЋ: Ужe дјело совершено јест.

ЈОВАН: Уж' буђем ист' достат пењази.

РУЖИЧИЋ: Јешче једино. Да не уразумјејет никтоже, јако под лиховоју взајл јесм.

ЈОВАН: Буђе, буђе.

РУЖИЧИЋ: Молчаније јест красњејшаја добродјетелъ јуноши.

ЈОВАН: Уж' буђем питат, уж' буђем питат. *(Један на једну, другу на другу страну отиде.)*

(Завјеса пада.)

ДЈЕЈСТВО III

ПОЗОРИЈЕ 1.

*ФЕМА (сасвим у црвено обучена, са шеширом на глави,
спустила вал преко лица и наслонила се на руку,
кокетирајући), САРА*

С

АРА: Мадам де Мирич, ви сте се јако замислили.

ФЕМА: Коми фо! Није то шала, ма шере, ја сам госпођа вилозовица. Кажите ми, ма шере, која је јошт тако срећна? Није то мала брига, ма шере, да знам с ким ћу се мешати и у чије ћу друштво одлазити.

САРА: С грофицама, с бароницама, ма шере, то је ваше право друштво.

ФЕМА: Алабунар, али видите да се сад свака шуша кити. Шта ће бити да се с којом у незнању помешам или да се јошт пољубим? Нисам ја од они што на мој карактер не шазим.

САРА: Сиперб, сиперб, ви вашем рангу чест правите. Али кажите ми, мадам де Ружичић, кад ће бити весеље, кад ће се јести, пити, унтерхалтовати?

ФЕМА: Ја морам или другу кућу начинити, или гдигод за време под кирију узети. Шта мислите ви, ма шере, кад ми дођу мадаме на визиту? Не могу се ја резонирати као каква паорка; ја сам вилозовица, ма шере. У једној соби треба да се руча, у другој да се унтерхонтује, у трећој се визити примају. Јошт ми нису ни каруце готове, нису коњи купљени.

САРА: Да вам не шмајхлујем, ви врло леп густ имате.

ФЕМА: Мора се донети из Беча карте за пунишаке и марјаше. Морам бештеловати дромбуље за бонцерт. Морам себе у резон довести, нема јошт гди ће се вући за звонце, гди ће се свеће палити.

САРА: Лустер; шармант, шармант!

ФЕМА: Шта ви мислите, није то шала. Ја сам госпоја вилзовица. Која јошт у вароши има такву титулу? Свака ми мора трипут начинити визиту, док ја њојзи једанпут. Ако не добијем први стол, ја нећу у стол ни улазити. Нисам ја ћифтиница, ма шере, ни крпиница, него госпођа, фрау фон, што има пединтере са портунетом.

САРА: Шармант, ма шере, шармант!

ФЕМА: Нисам ја научила бадава француски, нисам ја дала бадава мој сат на репаратуру и купила штекер, него да се одликујем. Само грофице и баронице могу бити мени равне.

САРА: Прекрасно, прекрасно, верујте, вас ће сав ноблес врло уважавати.

ФЕМА: Камо среће да ми је така и она дрнда, моја кћи, да се не морам бар од ње стидити.

САРА: А, поправиће се мамзел, верујте ми, ма шере.

ФЕМА: Ако се не поправи, ја ћу њу батином дотерати. Неће она мене срамотити. Неће мидер, неће цвет у руци, да шта ћеш, плуг? Крмачо једна, чекај, научићу ја тебе; ако си нобл, моја си, ако ниси, а ти бестрага.

САРА: Сиперб, сиперб.

ФЕМА: Нисам ја од оних што не пазе на себе. Гледим, боже мој, гдикоје велике госпође, грофице баронице, пак и не пазе шта су. Иду просто обучене, са сваким се разговарају, оне се јошт прве клањају. Чисто се ја стидим. Благо оном кој је од натуре на ноблес створен. Ето ми је рођена кћи, пак каква разлика од мене?

САРА: Цела истина. Али апропо, мадам де Ружичић, какве ћемо аљине за венчање?

ФЕМА: Ја сам двадесет пари наручила, али морам јошт три за јашење.

САРА: Амазон-клајдер, шармант!

ФЕМА: Мој је особити пасион, знате, јашити. Истина, овде се таково што и не види, али овде и нема прави ноблеса.

САРА: Ма шер, то је у Паризу само у моди. Верујте ми, ви ћете велику параду с отим учинити.

ФЕМА: Морам и једног коња из Париза бештеловати, зашто ови наши нису за тај посао. Јуче сам ктела једног пробирати, али то је прави гурбијан био. Тако ме је бацио да сам сво колено одрла.

САРА: Гледајте ви, то је безобразлук ноблес увредити. Али, молим, мени је тако нешто мучно, не би ли добро било по један шољ кафе, јелте, и вами се проктева?

ФЕМА: Коми фо! Жан! Апорт! Јохан, Ханц, Жан!

ПОЗОРИЈЕ 2.

ЈОВАН, ПРЕЂАШНЕ

ЈОВАН: Ево ме, мајстор... (*Стисне уста.*) Да ти ђаво носи такав језик, кад све на беду иде!

ФЕМА: Гурбијан, ти ниси рођен за пединтера, него за каквог шегрта.

ЈОВА: Е, а знате како мије покојни мајстор...

ФЕМА: Пст! Безобразник, какав мајстор? Не знаш рећи покојни господар или господин.

САРА: Он говори о вашем супругу?

ФЕМА: Да! Имао је, знате, обичај каткад с опанцима унтерлонтовати се, будући да му је доктор тако саветовао, а безобразници су изнели да је сам правио опанке.

ЈОВАН: Е, него није! Гледајте, јошт су ми руке испуцане.

ФЕМА: То је гурбијан! Може бити да је каткад и пробирао, ја вам слабо за то и знам, јер сам вам све једнако у соби седила код мога штрикераја.

ЈОВАН: А, баш погодисте! Колико сте реди боси и са мношвом заједно растезали коже.

ФЕМА: То је импретиненција!

ЈОВАН (*продужи*): Па знате ли, мајсторице, кад вас је покојни мајстор оклагијом чак у подрум отерао, што нисте тели радити.

ФЕМА (*скочи*): То је безобразлук! Таки ми се вуци испред очију, јер ћу ти сву косу почупати, нитков један, тко те пита за то?

ЈОВАН: Е, лако је вама, јер сте утекли у подрум, али ја сиромаш! И сад ме сврби кад се сетим какав сам бој за то извукао.

ФЕМА: Да си врат сломио, кад си таква несрећа!

САРА: Овај се момак види гурбијан бити, али зато се ви немојте љутити, него молим, изволте за онај шољ кафе...

ФЕМА: Нитков, заопуцао ме с његовим приповеткама, те сам сасвим на то заборавила. Вуци се код Анче, нека скува две шноле црне кафе!

ЈОВАН: А неће бити добро три?

ФЕМА: Нитков, чујеш моју заповест?

ЈОВАН: Ајде, видићемо. *(Пође.)* Охо! А знате шта је ново, мајстор... госпођа? Нашем Жутову пребили ногу.

ФЕМА: Каквом Жутову?

ЈОВАН: Ламуру.

ФЕМА: Шта, кој је тај гурбијан био што је мога Ламура дирао?

ЈОВАН: Гњавио је капова господина Петрича, и удавио пудлу једну, пак су му зато пребили ногу, и јошт му прете да ће га убити дати.

ФЕМА: А, то је гурбијанство. Жан, привежи му ногу, па га донеси овде на канап, *(Сари)* нек седи са Финеском.

САРА: Шармант!

ЈОВАН: Бре, ако он не смрси и Финески врат, да нисам који сам!

ФЕМА: Мислиш ти да је он гурбијан као ти?

ЈОВАН: Ајде, видићемо.

ФЕМА: Неће њему више нико ногу скр'ати, *(показује канаве)* ту је њему место. Пропопо, Јохан, донећеш ћилим да простremo овуда *(показује астал)*.

ЈОВАН: А на шта ћу после ја спавати?

ФЕМА: То је гурбијан; ја му говорим за nobлес, а он оће да спава.

ЈОВАН *(врти главом)*: Да нешто устане покојни мајстор!

ФЕМА: Опет ти?

ЈОВАН: Ала би нас млавио. Све би се преко ћилима и Жутова преврћали. *(Отиде)*.

САРА: Шаљиво се момче види.

ФЕМА: О, молим вас, гурбијан је одвећ, ништа не пази шта ће рећи.

САРА: Ништа, то не треба да вас интересира.

ФЕМА: Мене и не атреса, али ми је чудо гди гурбијан говори оно што је већ прошло.

ПОЗОРИЈЕ 3.

МИТАР, ПРЕЂАШНЕ

ФЕМА: Ух, ух! Опет ми долази на Врат. (*Метне мараму на нос.*)

МИТАР: Богати, Фемо, дошао сам да те питам шта си полудила, те правиш комендије по кући. Шта си се нарогушила као патак на кишу, је л' то лепо, што чиниш, је л' то паметно?

ФЕМА (*Сари*): Јелте да смрди овај?

САРА (*метне мараму на нос*): Врло. Ко вам је то?

ФЕМА: Мога брата кочијаш.

МИТАР: Шта сте запушиле носеве, канда сте се увоњале. Говори што те питам или ћу другојаче почети.

ФЕМА: Коми фо! Коми фо! Овде се само по моди говори.

МИТАР: О, ђаво ти одно и ту моду! Каква те мода снашла, несрећо, кад ти стоје руке испуцане као пањеви. Ко те воспита на моду? Ваљда што си служила? Срам те буди! Обајгоро једна, лепу си ми чест учинила, и целој фамилији. Добила си красног мужа, пак га ниси знала чувати, него си га донде чангризала и јела док се није здоксао.

ФЕМА (*Сари*): Син сунзер, сер тузер.

САРА: Уј!

ФЕМА: Сепер се лепр.

САРА: Е биен!

МИТАР: Бре, ако узмем тољагу, сад ћу ти дати сепр лепр, те ћеш се крстити. Крмачо једна, обезобразила си се као вашка!

САРА: Фидон! Овај је гори грубијан него први.

ФЕМА (*ђипу*): Та ја нећу ово у мојој кући трпити. Ко си ти, шта тражиш ти овде? Марш из моје собе, хинауз, марш, апорт!

МИТАР: Шта, ти ћеш ме јошт истерати? А не знаш ли, несрећо, кад ниси имала шта јести, него си се око мене као кучка шуњала?

ФЕМА: Што сам била, нећу да знам, али што сам сад, то ти не можеш бити, да ти се јошт једанпут нос подужи. Марш, ја те не припознајем за мога брата

МИТАР: Ја те опет, тражим. Зајста, велику ми чест и правиш! Само сам дошао да узмем ону девојку, пак онда кад запитам за тебе, можеш се пофалити.

ФЕМА: Сижер, тужер, ти ћеш моју девојку узети?

МИТАР: Него шта, да је начиниш таквом као што си ти?

ФЕМА: Каква сам, таква сам, за себе сам, и она је моја, видићу ко се сме усудити одвести је.

МИТАР: Да видим, смем ли ја.

ФЕМА: Само је дирни.

МИТАР: Само приступи, па ћу ти обадве ноге пребити, несрећо једна. (*Отиде.*)

ФЕМА: Погани паорски род, никад ме неће бог од њега курталисати.

САРА: То је велико грубијанство!

ФЕМА: Дошао да ми води девојку; на част му, није ни она боља од њега. О, мој драги! Лако ћу ја без вас живити, али како ћете ви без мене? Доћи ће време, љубићете ви мене у руку и молићете да вас познам. Марш, такво ђубре мени не треба!

САРА: Шармант, шармант!

ФЕМА: Шта вам се чини, јесам ли га лепо испратила?

САРА: Коми фо! Мени се чинило да моју графицу гледим. И она је имала обичај каткад љутити се, али то јој је тако лепо стајало, тако лепо, ја вам не знам казати.

ФЕМА: Коми фо! Не би ли добро било мало проћи се, док кафа готова буде.

САРА: Шармант, ви врло лепе аинфеле имате. Алабонер! То ће бити комоција врло пријатна за јаузн. Дакле изволте. *(Отвори врата.)*

ФЕМА: Молим, ви сте гошћа.

САРА: Ви сте благородни.

ФЕМА: Молим!

САРА: Молим! *(У смешном комплиментирању обадве наједанпут изиђу.)*

ПОЗОРИЈЕ 4.

ЕВИЦА (сама у башти, заливајући цвеће)

ЕВИЦА: Моје мило цветанце, ти ћеш мене срећном учинити. Васа ми је обећао овамо доћи, и ја га сваки час очекивам. Ах, боже, кад ћу га мојим Васом назвати? Онда ћу му тепати, па ћу га звати Василицом! Но моја, боже ми опрости, матерентина, залудила се за оном бабускером, пак и не гледи на њега. Шта то тамо шушти? Ах, мој Васа, мој Васа!

ПОЗОРИЈЕ 5.

ВАСИЛИЈЕ (као изван себе), ПРЕЂАШЊА

ВАСИЛИЈЕ: Евице, ха моја лепа, медена, шећерна Евице, оди, Евице смоквена, цукерпокерајска Евице, да те пољубим, и јошт једанпут, и јошт једанпут. Ја сам срећан, ти си моја, гледај ме, ја играм од радости, ти си моја, оди да те пољубим. Ја сам твој.

ЕВИЦА: Шта је теби, Васо, ти канда ниси при себи?

ВАСИЛИЈЕ: И нисам, вере ми; ја сам на небу, у рају, с тобом, мојом милом, бадемском, алвенском Евицом.

ЕВИЦА: Ја те не разумем ништа. Шта ти се догодило?

ВАСИЛИЈЕ: Јошт питаш? Не можеш сама да се сетиш? дванаест иљада форинти! Јеси ли чула? Дванаест иљада, то ће бити живот, то ће бити грљење, ево овако, ево овако. *(Грли је)*.

ЕВИЦА: Ја не знам ништа, гди су ти новци, и откуда су

ВАСИЛИЈЕ: Гди су ми, откуда су ми? Дај само решконту, пак ћеш видети. До по сата пуне три кесе дуката донећу ти.

ЕВИЦА: Ал' ћеду бити жути! Благо Нама!

ВАСИЛИЈЕ: Сад дај решконту, не могу више да чекам.

ЕВИЦА: Какву решконту?

ВАСИЛИЈЕ: Забога, решконту, ја сам је код тебе оставио.

ЕВИЦА: Ниси ти мени никакву решконту дао.

ВАСИЛИЈЕ: Како ти нисам дао кад је остала у твојој руци? дај овамо, немој ме толико мучити.

ЕВИЦА: Ти сниваш, ја не знам ни за какovu решконту.

ВАСИЛИЈЕ: Ха! Ето женске верности! Евице, то је лепо? Тако ли ти мене милујеш? Дај решконту, забога немој ме убити!

ЕВИЦА: Ја не знам шта си ти полудио.

ВАСИЛИЈЕ: Полудио. *(Плаче.)* Да, полудио, право кажеш, луд сам и био што сам такву омиловао. То је лепо да убијеш сиромâ момка... Евице, ја знам да се ти шалиш, само оћеш да ме намучиш; дај решконту, да примим новце, па онда узми колико оћеш.

ЕВИЦА: Убио ме бог ако знам о каквој решконти!

ВАСИЛИЈЕ *(легне на земљу)*: Ох, сад сам несрећан! Са сваке, кукавац, стране страдати морам.

ЕВИЦА: Чекај мало, Васо.

ВАСИЛИЈЕ: Иди, ти си отров, ти си змија пред мојим очима.

ЕВИЦА: Та чекај, кад ти кажем. Кажи ми шта је то решконта, једе ли се? Како изгледа, да видим.

ВАСИЛИЈЕ: Не знаш, она плаветна артија што сам ти је дао у мајстор Митровој кући, кад нас је твоја мати затекла.

ЕВИЦА: А, то је код мене у бурмутици. Чекај, сад ћу ти донети. *(Отиде.)*

ВАСИЛИЈЕ *(ђупи)*: Шта, код тебе је, и ја сам те тако осрамотио! Ах, Васо, шта учини! Како ћеш јој у очи погледати? Но, ја ћу њу молити, она је добра, она ће ми опростити.

ПОЗОРИЈЕ 6.

ЕВИЦА (дође лагано пак седне)

ВАСИЛИЈЕ: Гди је, Евице?

ЕВИЦА: Уби ме!

ВАСИЛИЈЕ: Шта?

ЕВИЦА: Уби ме!

ВАСИЛИЈЕ: Гди је решконта?

ЕВИЦА: Изгубила сам.

ВАСИЛИЈЕ: Ох! *(Седне.)*

ЕВИЦА: Ах!...

ВАСИЛИЈЕ: Шта ћу сад?...

ЕВИЦА: Ти си магарац што си ми дао.

ВАСИЛИЈЕ: Ти си магарица што си је примила, кад ниси вредна била чувати.

ЕВИЦА: Сад нећу моћи начинити аљине по моди и... и... и! *(Плаче.)*

ВАСИЛИЈЕ: У... у...у! Сад те опет не могу узети.

ЕВИЦА: Ја ћу скочити у бунар.

ВАСИЛИЈЕ: Ја ћу се убити.

ЕВИЦА: Ја луда, што сам је тамо оставила?

ВАСИЛИЈЕ: Гди си је, до триста врага, оставила?

ЕВИЦА: У бурмутици. А моја несрећа мати дала филозофу.

ВАСИЛИЈЕ: Шта, филозофу? Код филозофа моја решконта? Чекај мало! *(Пође.)*

ЕВИЦА: Васо!

ВАСИЛИЈЕ: Неће се педаљ од мене макнути док ми решконту не да. Није он снио нумере него ја.

ЕВИЦА: Стани мало, Васо, мени нешто на памет паде. Он је мене и тако просио, да се учиним у њега заљубљена, ваљда ћу му лакше моћи изварати.

ВАСИЛИЈЕ: Шта, у њега заљубљена? Ту шалу ја нећу да пробам.

ЕВИЦА: Зар се ти сумњаш о мени?

ВАСИЛИЈЕ: Ја се не сумњам, али...

ЕВИЦА: Немој лудовати, молим те, ко би на оног бивола погледао. Ево га гди иде, баш добро. Иди се уклони, док ја с њим свршим.

ВАСИЛИЈЕ *(страшиво)*: Евице, немој се шалити, ти знаш да ме то вређа. Ја ћу бити близу, јеси ли чула? *(Удали се.)*

ЕВИЦА: Ах, боже, сад ми помози!

ПОЗОРИЈЕ 7.

РУЖИЧИЋ, ЕВИЦА

ЕВИЦА: Службеница понизна, светли господин филозоф.

РУЖИЧИЋ: Мир тебје, Хелено, очеса твоја звјездоносно блешчат.

ЕВИЦА: Мени је врло жао што не могу вашим језиком говорити, но ја ћу се постарати да што скорије научим.

РУЖИЧИЋ: Изјашчно, изјашчно! *(Које разлиције между јеја и матери јеја.)*

ЕВИЦА: Ја нисам знала ценити филозофе, но сад, како сам разумела како су у великој слави и чести, волила би и слушкиња бити код филозофа него за себе прва газдарица.

РУЖИЧИЋ: Не подобајет ли сеј сопутницеју бити живота Свјатозарја Розичича?

ЕВИЦА: Високородни господин филозоф, кад би срећна била јошт једанпут ваше очи на мене обратити, волила би него најлепши виклер.

РУЖИЧИЋ: Хелено моја, лице твоје диже те даже до удивленија, допусти, прељубезнаја Хелено, да торжество ово пољупцем украсим. *(На ову реч Василије избуљи главу.)*

ЕВИЦА: То ће онда моћи учинити кад срећна будем ваша жена бити.

РУЖИЧИЋ: Не жена, возљубљенаја Хелено, но нимфа љубјашчаго тја Свјатозарја.

ЕВИЦА: Ја се радујем. И зато желим да вам какав дар справим.

РУЖИЧИЋ: Највиспренији неба дар јест стихотворство.

ЕВИЦА: Молим, јесте ли што од моје матере добили?

РУЖИЧИЋ:

Мати јест пањ стари,

Со својими дари.

ЕВИЦА: Нисте ли какву бурмутицу добили?

РУЖИЧИЋ:

Дафно моја, зри моје лице,

Недостојно тоже бурмутице.

ЕВИЦА: Молим вас, нисте ли какав плаветни папир нашли?

РУЖИЧИЋ:

Рујна боја ружице

Ружичича јест то лице.

ЕВИЦА: Молим, слатки господин филозоф, ја то нисам разумела, не би ли доброту имали простије ми казати.

РУЖИЧИЋ: Најпростије јест то да ја за никакову боју не знам кромје црвене.

ЕВИЦА: А где је бурмутица?

РУЖИЧИЋ: Отишла је во своја си.

ЕВИЦА: Еј, тешко си га мени! (*Отрчи.*)

РУЖИЧИЋ (*сам*): Њест ли сија боља од матере јеја? Воистину, сеј образ јест идилскога живота, сију да возму аз в супругу, не марећи што со материју јеја будет.

ПОЗОРИЈЕ 8.

САРА, ФЕМА, БИВШИ

САРА: Службеница, службеница, како, ви сами?

ФЕМА: Коми фо! Ми смо на вас заборавиле.

РУЖИЧИЋ: Колеро земли, лице твоје јест предјел руготи.

САРА: Мој господин рођак има вољу све високо говорити. Тко вас је сад разумео?

РУЖИЧИЋ: Кажем за госпоју Мирич како изгледа, канда двадесет прво дете доји.

САРА: Ха, ха, ха, наш младожења оће своју супругу с комплиментом ала бонер да пробира!

РУЖИЧИЋ: Шалу проводјат бози, стихотворец природу изображаєт; гледајте како јој белило на образу стоит.

САРА: Ха, ха, ха! Ма chère, једва чека прстен.

РУЖИЧИЋ:

Гдје кћи своја дражести показует,

Тамо матер вјенчање не чекает.

ФЕМА: Шта, господин филозоф, шта ви говорите?

РУЖИЧИЋ: Својство јест пјеснословца вешчи подробно описати, зато се ви и не можете разсрдити. Видите како сте годинама отјагошчени, да се мисли да сте тристаљетнаго Нестора супруга, с друге пак стране изгледате као Рабенерова сатира. Зато уступите кћери вашој сладост брачнаго вјенца.

ФЕМА: То је инпретиненција тако штогод мени у очи рећи.

РУЖИЧИЋ: Несмислене, да ми јошт платите, да вас у стихови опишем.

ФЕМА: Ја моју кћер не дам.

РУЖИЧИЋ: Бићете преврашчени у блато као Лицијанци.

САРА: Ха, ха, ха! Ја мислим да се наши заљубљени нећеју посвађати.

РУЖИЧИЋ: Розичич остае при свеојему претпријатију постојан.

САРА: Немојте правити комедије, мон фрер.

РУЖИЧИЋ: Муза моја више за превиспреним трагедијам тежит нежели за тихотекушчим комедијам.

ФЕМА: Господин филозоф, а зашто сам ја отоич пала у несвест? Зашто сам толико компламент правила? Зашто сам ја по три сата намештала уста на огледалу?

РУЖИЧИЋ: Не гњевајтесја, не гњевајтесја, тако Ариадна гњеваласја, но аз вам кажем да аз не могу приволитисја да с вашеју руготоју дне проводим. Свјатозар Розичич, пјеснословец, достоин јест да лепшу узме.

ФЕМА: Та триста те врага...

САРА: Пст! *(Не шалите се викати, он има такву нарав.)*

ФЕМА: Бре, але га однеле, неће он мене срамотити! Напоље из моје куће!

РУЖИЧИЋ: Не банч, не банч.

ПОЗОРИЈЕ 9.

БИВШИ, МИТАР

МИТАР *(Феми)*: Несрећо и погани, имаш ли памети? Шта си наумила с кућом? Море, мислиш ли ти остарити?

ФЕМА *(метне мараму на нос)*: Ух, опет ми дошао, да ми смради нос.

МИТАР: Шта се замотаваш, погани једна! Ја ти смрдим, а како ти је било кад си коже газила? — Зар ти није муж доста новаца оставио, него и ствари да залажеш? *(Извади сат и бурмушицу.)* Шта си имала шиљати ово код мене?

РУЖИЧИЋ: Несмислене, да прил'пнет јазик гортани твојему.

ФЕМА: Шта је теби за то што сам ја то другом поклонила?

МИТАР: Поклонила, несрећо, а јеси ли стекла? Шта траже ове ствари код мене за десет форинти?

ФЕМА: То није истина.

МИТАР: Није истина? *(Виче.)* Јоване, Јоване!

ПОЗОРИЈЕ 10.

ЈОВАН, ПРЕЂАШЊИ

МИТАР: Говори откуда ти овај сат и бурмутица?

ЈОВАН: Ја не смем да кажем.

МИТАР: Не смеш *(ћуши га)*, тко ти је господар? Говори кад те питам!

ЈОВАН *(уваши се за уво)*: дао ми је господин филозоф.

РУЖИЧИЋ: Безумне и нечестиве, што сам заповједио да никомуже не откријеш!

ЈОВАН: Але пре пана боха, не виђиће же ме бије.

МИТАР: Но, моја лепа сестро, дед сад!

ФЕМА: Ја сам њему сат поклонила.

МИТАР: Поклонила, а зашто да му поклониш?

ФЕМА: Ја сам тела поћи за њега.

МИТАР: Шта, безобразницо, за њега да пођеш, а ко је он, шта је он, откуда је?

РУЖИЧИЋ: Несмислене, не достоит тебје јазик вложити на муз љубимца.

МИТАР: Шта, шта?...

РУЖИЧИЋ: Аз јесм пјеснословец, и никтоже надомној.

МИТАР: Та овај је луд, ово је вантаста.

РУЖИЧИЋ: Фантазија јест дар небеснаго сушчества.

МИТАР: Шта, овај се јошт фали што је вантаст; на моју душу, луд човек; гле како и говори!

ЈОВАН: Е, мајстор Митре, само ја могу ш њиме на крај изићи! Чи је так панове? Ми сме друзја.

РУЖИЧИЋ: Да поразит тја Вулкан молнијеју својеју.

ЈОВАН: А, то ија не разумем.

МИТАР: Ко ће разумети лудог човека. Еј, Фемо, еј, Фемо! Тешко теби, тешко теби!

РУЖИЧИЋ: Горе тебје Израиле!

ПОЗОРИЈЕ 11.

ЕВИЦА, ВАСИЛИЈЕ, ПРЕЂАШЊИ

ЕВИЦА: Ах, ујо, добро кад смо вас нашли, молим, вас, ви нам помозите. Мој је Василије добио лутрију, али је решконта у овога господина филозофа.

МИТАР: Аа, филозоф је ово? Зашто ви не дате момку што је његово?

РУЖИЧИЋ: Хелено моја, твоје (хм, хм) лице возгрјеват моје (хм, хм) серце.

МИТАР: Бре говори људски, зашто ако те окупим, нећеш се знати ни ти, ни твој језик. Решконту дај овамо!

РУЖИЧИЋ: Да претворитесја в камен моје тјело, ашче знам за какову решконту.

ЕВИЦА: Није ли вам моја мати дала с бурмутицом?

РУЖИЧИЋ: Дафно моја, зри моје лице, недостојно тоже бурмутице.

ВАСИЛИЈЕ: Ах, моји леви дванаест хиљада!

ЕВИЦА: Ујо слатки, немојте га пуштати, није мала сума. Натерајте га да нам врати, даћемо и њему штогод, је л' Васо?

ВАСИЛИЈЕ: Сто форинти. Само да нам да.

ЕВИЦА: Видите како мој Васа добро мисли.

МИТАР: Дакле, напоље с решконтом.

РУЖИЧИЋ: Фараонове потомци, разумјејте мја, не знам ни за какovu решконту.

ЕВИЦА: Не знате ону малу плаветну артију, исписану?

РУЖИЧИЋ: Никакоже.

ЈОВАН: Да не буде ова? *(Покаже решконту.)*

ВАСИЛИЈЕ: Ха *(загрли га)*, слатки, медени Јоване!

ЕВИЦА: Код Јована решконта. Ах, ах! Како си је нашао?

ЈОВАН: Дао ми је овај филозоф.

РУЖИЧИЋ: Бози, вскују аз не вједал тоје.

ЈОВАН: Хеј панове, кед бисме ми вједали, за раз бисме от'шли и вziali пјењази, а потом бисме купили руху.

ВАСИЛИЈЕ: Јоване, слатки Јоване, пет стотина форинти,... то је мало, осам стотина форинти,... иљаду форинти имаш од мене. Ти си мене срећним учинио. Мајстор Митре, овде имам дванаест иљада примити, јесам ли сад заслужио Евичину руку добити?

МИТАР: Јеси, мој синко, ти си се увек поштено владао, и само ти је шкодило што новаца ниси имао. Но ево, фала богу, и тога си достао. Сад можеш бити мој зет.

ФЕМА: Шта, твој зет, а мене нико не пита кад се моја кћи удаје.

МИТАР: Е, ти си од велике фамилије, ко се сме с тобом мешати. Само филозофи се могу с тобом разговарати, други нико.

ВАСИЛИЈЕ: Слатка мајсторице.

ФЕМА: Мајсторица, ниткове, ваљда сам ти коже чинила.

МИТАР: Него ниси. Знаш шта је, Фемо, Васа нек узме Евицу, а ти пођи за филозофа.

ФЕМА: Нек иде бестрага, ја га не требам.

МИТАР: Зашто? Видиш како је леп, како је одевен и новчан. Срам те буди, шта си почела! Зашто не распита најпре ко је он и шта је? Не верујем да му и имена знаш.

ФЕМА: Светозар Ружичић.

МИТАР: Ружичић, Ружичић, да не буде тај што је служио у дућану код Јелкића и штету учинио? Он је, на моју душу, зашто смо чули да се после некако на науку дао. Еј, Фемо, Фемо! А ко ти је то до тебе, откуда је та опет?

САРА: Ја сам госпоја Сара од Младенић, супруга покојног господина Младенића, која сам чест имала код графа и код графице Шварц на десној, врло ретко на левој страни бити.

МИТАР: Аа, сад ми пада на памет колико сам је пути видио кад сам покојном графу чизме правио. Ту је она била куварица. — Моја Фемо, стиди се, какво си друштво изабрала!

ФЕМА: Ја не могу бити паорка као ви.

МИТАР: У чему ти мислиш да си боља од нас?

ФЕМА (*покаже му сат*): Ко још ово носи? То се зове nobles, а не прати судове.

МИТАР: Е, ако оћеш ти на то, то је моја жена од вас свију највећа помодарка, зашто она носи клепетушу око врата, а то је само у Лондону обичај.

ФЕМА (*Сари*): Може то бити, ма шере?

САРА: Уј, журналу нема границе.

ФЕМА (*успијајући*): И ја могу тако исто nobl бити као Енглескиње. Јокан, да ми купиш једну клепетушу, само која добар глас има.

МИТАР: Да, само која добар глас има, да се издалека чује да је Фема луда. Поганије женске, шта мислите ви шта је то мода? Један има гуке око врата, па мето крогн да заклони своју болест, а други то таки за моду узимају. Један има криве ноге, мора да иј заклони с панталонима; ајде, то је мода. Једна стоји као петачка, раширена и неотесана, мора своју масу мало да утегне, пак даје начинити мидер, то је сад мода; и оне које као трска стоје морају да се утегну, не пазећи што с отим здрављу свом шкоде. Једна нема косе, узима туђу да своју руготу сакрије; е, и то је мода; ајде прави локне, натркачи иј на очи, макар вид изгубила, и макар како стајало, то мора бити, тако оће мода.

ФЕМА (*Сари*): Хи, хи, хи!... Сун паурентр.

САРА: Уј!

ФЕМА: Једанпут за свагда, ко је нобл, онај је мој, а ко није, марш апорт!
(Показује на Василија.)

ВАСИЛИЈЕ: Милостива госпоја, коми фо, коми фо, ја имам дванаест иљада, могу бити нобл, само ми дајте Евицу.

САРА: Шармант, ма шере.

ФЕМА: А, комифо, зашто ниси одавно казао да си нобл, пак би добио Евицу.

ВАСИЛИЈЕ: И она је моја?

ФЕМА: Уј, само под тим уговором да ш њоме француски говориш.

ВАСИЛИЈЕ: И турски, ако оћете, само кад је моја.

ФЕМА: Да видимо. Лес финес, лес ламорс.

ВАСИЛИЈЕ: Лиус, пиус, бонус, азинус, поркус, мус, урбанус.

ФЕМА: Право, право, Василес. Ти си мој зет.

ВАСИЛИЈЕ: Зацело?

ФЕМА: Ноблес лукте нит!

МИТАР: Но, сад видим да си паметан, Васо, с ћуркама и не можеш другојаче него магарећи. Повтори јој јошт неколико пута оне њене кравље речи: мико, мико пак ће и кућу запалити. Ето шта чини мода.

ЈОВАН: Мајсторице, сад имамо ми двоје процес. Кажите ви мени тко ће ми платити што сам био код вас пединтер, јер како видим, мајстор Митар неће ме више оваквог трпити.

МИТАР: Ти да радиш, ниткове, а не да скиташ!

ЈОВАН: Али моја служба?

ВАСИЛИЈЕ: Јован има од мене иљаду форинти.

ЈОВАН: Е, али ми је мајсторица јошт и Анчу обећала.

МИТАР: Ако спопаднем ону тољагу, сад ћу ти Анчу дати, те ћеш се крстити. Нитков, кад свршиш занат, онда се можеш женити!

ЈОВАН: Али онда могу ли узети Анчу?

МИТАР: Узми ако ћеш и свраку, шта марим ја.

ЈОВАН: Право, Анчица моја. Ихуху! (*Удари Ружичића.*) Панови, чо су се змрзли; веру, треба бит весели.

РУЖИЧИЋ: Душе нечастиви, очеса Моја зрјат премјененије от стојашчих громно безаконије.

МИТАР: Слушајте, децо, ја вас као стар могу мало и поучити. Добро упамтите од Феме како је зло кад прост оће да дигне нос нависоко. То баш тако личи као кад би крмача викала: „Молим вас, метните ми седло, мени то лепо стоји. Ја могу бити камила.“ — А ти, Фемо, сваки дан да проучиш ону пословицу: „Нема ти горе него кад се тиква покондири“, пак унапредак терај овакове од себе (*показујући Сару*).

САРА: Шта је то! Мадам де Мирич, Vous m'avez toujours fait tant d'amitiés.

ФЕМА: Алабунар, ке сант де Мекарабл, ан дантер ту.

МИТАР: А гле Феме јако!

ФЕМА: Сунт мој братандр гурбијан великандр.

МИТАР: Узминдер ти кожендер, пак правидер опанкендер... Фемо, памти српску пословицу кад се тиква покондири. А ви, господин филозоф, шта ли сте, да и вама као прост штогод кажем: Човек ма како да је учен и школат, ако нема памети, све је малер.

РУЖИЧИЋ: (*гледи га са сожаленијем*):

*Бједно глупости исчадије,
Какво имаши поњатије
О стихотворства цјени,
О мудрости благостини.*

ЈОВАН: О пани, и ја знам пекње спиват. (*Пева.*)

*Наш пан газда,
Добри газда
Добро вино ма,
А ми з'јехо ласки,
Пиме з тојто флашки
Наш пан газда, добри газда,
Добро вино ма,
Кад хо ма, нег хо да,
Шак му то пан бог пожена.*

РУЖИЧИЋ:

*Розичићу, ти досјагнеш безчислени вјеки,
Прославивсја между человјеки,
Слава твоја останет до конца,*

Сподобивсја лавроваго вјенца.

ЈОВАН: Весело, сватови!

МИТАР: Видиш, Фемо, како ти се слави кућа.

ФЕМА: Лес nobлес, лес модес.

МИТАР: Опет почињеш? Кажи ти нама, остајеш ли ти и даље тако покондирена и луда, или ћеш бити као ми?

ФЕМА: Nobлес кон нит бити паор.

МИТАР: Е, кад кон нит, а оно збогом! Право кажу људи да је мода лудило као кијавица: од једног прелази на друго, а кад почне, не уме да престане.

ФЕМА: Уј!

МИТАР: Богме, ујела је многе, ујешће и тебе. Ајдете, децо, да не пређе и на вас ова болештина.

ЈОВАН (*клања се Феми*): Божур, мадам.

ФЕМА: Адиес, Жан. (*Василију*.) Само француз сун мамзел.

МИТАР: Немај бриге... Збиља, Фемо, да л' би ти имала вољу ићи у Париз?

ФЕМА (*изврће очи*): Ах! Лес Париз, лес nobлес, лес модес, лес интов.

МИТАР: Вициш, ја би те сам о мом трошку у Париз одвео, само кад би ми обећала три године онако поступити као што ја оћу.

ФЕМА: Да будем паорка? Ох, кон нит, кон нит.

МИТАР: Фемо, само три године.

ФЕМА (*метне руку на чело, сасвим жалостиво*): Кон нит, кон нит.

МИТАР: Промисли се добро, овде је разговор о Паризу.

ФЕМА: Ах, и три дана бити без карактера, много је, а камоли три године.

МИТАР: У Паризу свака госпођа има по два мужа.

ФЕМА (*јасно*): Ох! (*Сасвим тихо*.) Ох! (*С једном терцом више*.) Ох!... Либри прудер, води ме у Париз, води ме у Париз. Видиш како nobлес живи? Ах, по два мужа, разумеш? По два мужа, ах, ах, а кукавне просте?

МИТАР: Е, оне имају по три.

ФЕМА (*дуго га гледа*): По три?... Мужа?

МИТАР: Питај сваког који је год био у Француској, па ће ти сваки то исто казати.

ФЕМА: Али тамо прости нису као овде?

МИТАР: А, тамо су последње жене као код нас ти што си.

ФЕМА: Либри прудер, ја сам већ истерала жељу са ноблесом. Сад оћу мало да будем проста, да видим како се и просто живи.

МИТАР: Но, фала богу! Једва јој нађо лека.

ФЕМА (*чешећи се*): Да, просто! Сасвим просто! (*Сари.*)

Адиес, ма шере, адиес, ноблес, адиес, журнал.

ЈОВАН: Адиес, Жутов.

ФЕМА: Ја ћу мало у колиби да живим да могу после прећи у двокатне куће.

ЈОВАН: Еј, красна три мужа! Шта неће учинити!

